

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΑ' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1992

ΑΡΙΘ. 2

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Μνήμη αγίου Ίσιδώρου του Πηλουσιώτου. — Μητροπ. Πατρών Νικολοδήμου, Μηνύματα Τριφιδίου. — Μητροπ. Γόρτυνος Θεοφίλου, Ἀπό τὰ ἀπομνημονεύματα ἑνὸς Πνευματικοῦ. — Ἐπίκοιρα. — Ἀλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, Ἰχνηλασία Γερόντων. — Ἱερομ. Πορφύριου, Ἐπιστολή πρὸς τὰ πνευματικά του παιδιά. — Ἐπισκ. Ἀχελώου Εὐθυμίου, Μουσική καὶ ψυχαγωγία. — Ἀρχιμ. Ἱερ. Βλάχου, Τὸ «Σύμβολο τῆς Πίστεως». — Ἡλία Ι. Πατσάθεοῦ, Σύζευξις θεωρίας καὶ πράξεως εἰς τὴν Π.Θ.Ε. — Παν. Θ. Παπαθεοδώρου, Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος. — Ἀθαν. Γ. Μελισσάρη, Νουθεσίας Ρήματα. — Ευαγγέλου Π. Λέκκου, Εἰδήσεις — Γεγονότα — Ἐκδόσεις.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλέφ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθήναι.

ΜΝΗΜΗ ΑΓΙΟΥ ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΟΥ

Κοινὸς ἅγιος τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, πὸν ἐορτάζεται τὴν 4η Φεβρουαρίου, εἶναι ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης [360(?) - 345(?)]. Γεννήθηκε μάλλον σὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅπου ἀπέκτησε δαφνιῆ φιλοσοφικὴ μόρφωσι, καὶ σὴ συνέχεια ἔζησεν ὡς ἱερομόναχος καὶ πιθανῶς ὡς ἡγούμενος ἱερῶς μονῆς σὶ Πηλοῦσιο τῆς ἐπαρχίας Augustamnica τῆς Αἰγύπτου (ἀνατολικῶς σὶ δέλτα τοῦ Νείλου). Δίγες πραγματείες, πὸν ἔγραψε, χάθηκαν, ἐνῶ σώθηκαν δύο χιλιάδες ἀπὸ τὶς ὑπερτρισχίλιες ἐπιστολές, τὶς ὁποῖες ἔσειλε σὲ ἀνωτάτους πολιτικούς ἄρχοντες, σὲ ποιμενάρχους καὶ σὲ πλῆθος κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, πὸν ἐλύονταν ἀπὸ τὸ φωτεινὸ ἱερατικὸ καὶ ἀσκητικὸ του παράδειγμα καὶ ζητοῦσαν τὴ γνώμη ἢ τὶς συμβουλές του.

Ὁ Ἰσίδωρος, ἂν καὶ θεωρῆ τὴν ἐνοράκωσι τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ (τὸ μέγα μυστήριον τῆς εὐσεβείας), πὸν ἀποτρέπει ἀπὸ σχολαστικῆς λογικῆς ἀπόπειρας διεισδύσεως σ' αὐτὸ ἐκ μέρους μίας μονόπλευρης καταφαικῆς θεολογίας, θεωρεῖ καθήκον του νὰ ἀγωνίζεσθαι ὑπὲρ τοῦ ὀρθοδόξου χριστολογικοῦ δόγματος μὲ ἱστορικοκριτικὴ ἐρμηνεία τῆς Ἀγίας Γραφῆς, νὰ προβάλλῃ τὴ θεότητα τοῦ Κυρίου, νὰ σηλιτεῦν τὸν Ἀρειανισμό καὶ τὶς αἰρετικῆς διδασκαλίας τῶν μαριχαίων καὶ τῶν ἀπολλιναριστῶν, νὰ προβάλλῃ — μὲ προγαλκηδόνεια ὀρολογία — τὴν ὀρθόδοξον ἄπορι γὰ ὑποστατικὴ ἔνωσι τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Χριστοῦ καταδικάζοντας ἴσσοι τὸν χωρισμό, ὅσοι καὶ τὴ σύγχροσί τους, καὶ νὰ προβάλλῃ τὴ διδασκαλία τῶν Καππαδοκῶν, τοῦ Μ. Ἀθανασίου καὶ πρὸ πάντων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τὸν ὁποῖο θεωροῦσε «τὸν τοῦ Θεοῦ ἀπορρήτων σοφὸν ὑποφήτην» καὶ «τῆς ἐν Βυζαντίῳ καὶ πάσης Ἐκκλησίας ὀφθαλμὸν» (Migne Ἐ.Π. 78, 288).

Ὁ Ἰσίδωρος μὲ παρηγοία ἀκοῦσε αὐστηρὴ κριτικὴ στοὺς παρεκτροπομένους καὶ ὑπεδείκνυε τὴ δεοντολογία τοῦ ἔργου τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχόντων. Ἐξ ἄλλου οἱ ἐπιστολές του εἶναι ἄριστο θησαυροφυλάκιον συμβουλευτικῆς σοφίας καὶ πείρας, πὸν καθοδηγεῖ τοὺς πιστοὺς καὶ πρὸ πάντων τοὺς κληρικούς καὶ τοὺς μοναχοὺς σὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴ καὶ καταδικάζει τὶς περιπτώσεις ὑπερβολῶν σὴ νηστεία, φιλαργυρίας, σιμωνίας, ἐλλείψεως ταπεινοφροσύνης καὶ ὑπακοῆς στοὺς ἀνωτέρους. Ὁ Μ. Φώτιος, διπλα σὶς ἐπιστολές τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Λιβανίου, τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἀναφέρει τὶς ἐπιστολές τοῦ ἀγίου Ἰσιδώρου, τὸν ὁποῖο ἐξυμνεῖ μὲ τοὺς ἐξῆς λόγους: «ὡ ποικίλη καὶ τῆς ἡμετέρας αὐλῆς μοῦσα Ἰσίδωρος, ὃς ὡσπερ λόγων, οὕτω δὲ καὶ ἱερατικῆς καὶ ἀσκητικῆς πολιτείας κων ἔστι χρηματίζεσθαι ἀξιοχρεως».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ Ι. ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ

Α' ΑΠΟΔΕΙΠΝΩΝ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

ΝΗΣΤΕΙΑ ΔΕΚΤΗ

δ) «ΚΑΤΑΛΛΑΛΙΑΣ» ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΙΣ

Εἰς τὴν σειράν τῶν ἑβδομαδιαίων συνθημάτων, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν μᾶς ἔδωκεν ἡ Ἐκκλησία, ἀπόψε ὁ λόγος εἶναι περὶ τῆς «καταλαλιᾶς», ὅπως τὴν ὠνόμασεν ὁ ἱερός ὑμνογράφος, ἢ περὶ τῆς κατακρίσεως ὅπως συνήθως λέγομεν.

Τὸν ὄρισμόν τῆς κατακρίσεως τὸν ἔδωκεν ὁ Μ. Βασίλειος, ὁ ὁποῖος εἶπεν ὅτι: «κατάκρισις εἶναι τὸ κατὰ τοῦ ἀπόντος ἀδελφοῦ λαλεῖν, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ διαβάλλειν αὐτόν, κἂν ἀληθὲς ἦ τὸ λεγόμενον». Δηλαδή κατάκρισις εἶναι τὸ νὰ λέγῃ κανεὶς κάτι εἰς θάρρος ἀπόντων προσώπων, μὲ σκοπὸν νὰ τοὺς διαβάλλῃ καὶ νὰ τοὺς συκοφαντήσῃ, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἀλήθεια αὐτὰ τὰ ὁποῖα λέγει.

Τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι κατ' αὐτόν τὸν τρόπον ἐπικρίνουν τοὺς ἄλλους καὶ λέγουν εἰς θάρρος τῶν διάφορα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τοὺς ὀνομάζει «ψιθυριστὰς καταλαλοῦς» (Ρωμ. 1,30). Δηλαδή ἀνθρώπους οἱ ὅποιοι ψιθυρίζουν καὶ διασπείρουν διάφορα καὶ «καταλαλοῦν», δηλαδή λαλοῦν εἰς θάρρος τῶν ἄλλων.

Εἰδικώτερα δὲ περὶ τῶν γυναικῶν, ὡς πρὸς τὸ ἀμάρτημα αὐτό, ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει ὅτι «γυναῖκες ἀργαί, φλύαροι καὶ περιεργοί, περιερχόμεναι τὰς οἰκίας μανθάνουσι» (Α' Τιμ. 5,13). Δηλαδή παρουσιάζει τὴν εἰκόνα φλυάρων γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι περιέρχονται καὶ μαζεύουν στοιχεῖα καὶ πληροφορίας, διὰ νὰ ὑφάνουν κατόπιν εἰς θάρρος τῶν ἄλλων διάφορα, μὲ τὰ ὁποῖα, ὡς εἴπωμεν τὴν λέξιν, «κουτσομπολεύουν» καὶ «ξομπλιάζουν» ἀπόντα συνήθως πρόσωπα.

1. Διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὸ ἄτοπον αὐτὸ τῆς κατακρίσεως πρέπει νὰ καθορίσωμεν ἐν πρώτοις **σ ε π ο ι ε ῖ ς π ε ρ ι π τ ὼ σ ε ι ς δ ἔ ν ὑ π ἄ ρ χ ε ι κ α τ ἄ κ ρ ι σ ι ς**.

Δὲν ὑπάρχει κατάκρισις ὅταν λέγῃς κάτι ἐπιθετικῶς

τικῶν ἐμπρὸς εἰς τὸν ἄλλον, τὸν ἐνδιαφερόμενον. Ὅταν τοῦ τὸ ὑποδείξῃς μὲ ἀγάπην καὶ τοῦ κἀνῆς μίαν σύστασιν ἀδελφικὴν, ὄχι πλαγίως, οὔτε ἐν ἀπουσίᾳ του, ἀλλὰ μὲ φιλικὸν τρόπον τοῦ ἐπιστήσης τὴν προσοχὴν του εἰς ὠρισμένα ζητήματα, τὰ ὁποῖα τὸν ἀφοροῦν καὶ θεωροῦνται ἄτοπα. Ἀσφαλῶς αὐτὴ ἡ ὑπόδειξις, ἔστω καὶ ἂν συνοδευθῇ μὲ ὠρισμένους κρίσεις καὶ χαρακτηρισμοὺς καὶ συστάσεις, ὅτι πρέπει μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸ ἀποφύγῃ, ἀσφαλῶς δὲν εἶναι κατάκρισις.

Ἐπίσης δὲν εἶναι κατάκρισις, ἐὰν γίνῃ ἓνας ἔλεγχος, ἔστω καὶ αὐστηρὸς διὰ μίαν παρεκτροπὴν, ἀλλ' ὁ ἔλεγχος γίνεαι ἀρμοδίως, δηλαδή ἀπὸ τὸ ἀρμόδιον πρόσωπον. Ὑπογραμμίζω τὸ τελευταῖον, διότι πολλὰ φορὰς ἐλέγχωμεν τοὺς ἄλλους διὰ διάφορα ζητήματα, χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἀρμοδιότητα. Ἐὰν ὅμως ἔχωμεν ἀρμοδιότητα, τότε ἀσφαλῶς ὁ ἔλεγχος καὶ ἡ (αὐστηρὰ ἀκόμη) παρατήρησις, καὶ ἡ ἐπιπληξίς, ἂν θέλετε, δὲν εἶναι κατάκρισις, ἀλλὰ ἐνέργεια ἐπιθετικῆς (λ.χ. ἐὰν οἱ γονεῖς ἐλέγξουν τὰ παιδιὰ τους, ἢ οἱ προϊστάμενοι ἀπευθύνουν παρατηρήσεις εἰς τοὺς ὑφισταμένους τῶν). Γενικώτερα, ὅταν ἡ θέσις μας ἀπέναντι τοῦ ἄλλου εἶναι θέσις ὑπεύθυνος καὶ μᾶς δίδει κύρος, διὰ νὰ ἀπευθύνωμεν παρατηρήσεις καὶ ἐλέγχους, τότε ἀσφαλῶς μποροῦμε καὶ νὰ καυτηριάσωμεν ἀκόμη τὸ σφάλμα, τὴν παράλειψιν, τὴν παρεκτροπὴν, χωρὶς τοῦτο νὰ εἶναι κατάκρισις.

Καὶ εἰς τὰς δύο ὅμως αὐτὰς περιπτώσεις πρέπει νὰ γίνωνται μὲ ἀγάπην αἱ συστάσεις καὶ ὑποδείξεις, καὶ ἰδιαιτέρως. Ὅχι ἐνώπιον τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ χωρὶς νὰ προσβάλῃς τὸν ἄλλον. Καὶ μὲ ἔκδηλον τὸ ἐνδιαφέρον καὶ προφανῆ τὴν διάθεσιν νὰ τὸν ὠφελήσῃς καὶ νὰ διορθώσῃς τὰ λάθη καὶ τὰς ἐλλείψεις του.

Μερικοὶ νομίζουν ὅτι δὲν εἶναι κατάκρισις ἐὰν λέγουν ὅτι «μὲ ἐσκανδάλισεν» αὐτὸ πού ἔκαμεν ὁ δεῖνα. Μὲ πρόσχημα τὴν λέξιν «σκανδαλίζομαι» προβαίνουν εἰς ἐπικρίσεις καὶ κατακρίσεις τοῦ ἄλλου. Ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι, καὶ ἂν ἀκόμη ἐσκανδαλίσθημεν, μποροῦμε νὰ ὀμιλήσωμεν εἰς θάρρος τῆς πράξεως,

ὄχι ὅμως εἰς θάρος τοῦ διαπράξαντος αὐτήν. Ἀκόμη δὲ ἀσφαλέστερον καὶ χριστιανικώτερον εἶναι νὰ διμυλοῦμεν εἰς πρῶτον πρόσωπον· ὅτι πρέπει δηλ. νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν α ἢ β συγκεκριμένην ἄτοπον πράξιν, ὅποτε οὔτε πρόσωπον ἄλλο θίγεται οὔτε ἐξαιρουμένον τὸν ἑαυτὸν μας ἀπὸ τὸ ἐνδεχόμενον νὰ σφάλωμεν κάποτε κατὰ παρόμοιον τρόπον.

2. Μετὰ τὰς ἐξηγήσεις αὐτάς, πρέπει νὰ προσέξωμεν τὴν λεπτολόγησιν πού κάνει ὁ Μ. Βασίλειος περὶ τοῦ ζητήματος, ὅταν λέγῃ ὅτι: «κατάκρισις εἶναι τὸ κατὰ τοῦ ἀπόντος ἀδελφοῦ λαλεῖν, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ διαβάλλειν αὐτόν, κἂν ἀληθὲς ἦ τὸ λεγόμενον». Δύο ζητήματα ἐπισημαίνει ὁ Μ. Βασίλειος. Πρῶτον ἐξετάζει τὴν διάθεσιν. Ἐὰν ἐλέχθη κάτι ἐξ ἀγάπης καὶ μὲ συμπάθειαν πρὸς ἐκείνον πού τὸ διέπραξεν, ἢ ἐὰν τὸ εἶπεν ὁ ἄλλος μὲ σκοπὸν νὰ τὸν διασύρῃ, εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν πρόκειται περὶ κατακρίσεως, ἐνῶ εἰς τὴν πρώτην ὄχι. Ἐπιμένει δὲ ὁ ἅγιος Πατὴρ καὶ εἰς τὴν εἶπα τίποτε πού δὲν ἦταν ἀληθινόν. Ἔστω καὶ ἂν εἶναι αὐτὰ πού λέγονται εἰς θάρος τοῦ ἄλλου, πάλιν ἢ κατάκρισις εἶναι κατάκρισις. Ἐχει σημασίαν τοῦτο. Διότι μερικοὶ ἐπικριταὶ λέγουν· «τὴν ἀλήθειαν εἶπα, δὲν εἶπα τίποτε πού δὲν ἦταν ἀληθινόν». Ἔστω καὶ ἂν εἶπες τὴν ἀλήθειαν, ἐφ' ὅσον τὴν εἶπες ἀπόντος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἐφ' ὅσον ὠμίλησες μὲ διάθεσιν νὰ τὸν μειώσῃς καὶ νὰ τὸν καταδικάσῃς, τ.ἔ. ὠμίλησες ἐμπαθῶς εἰς θάρος του, τὸ ἁμάρτημα τῆς κατακρίσεως εἶναι πλήρες.

Πολλάκις δὲ αὐτὰ πού λέγονται εἰς θάρος τῶν ἄλλων δὲν εἶναι κἂν ἀληθινά. Ἀλλὰ τί γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Δὲν λέγομεν διὰ τὴν περίπτωσιν πού ἀναφέρονται εἰς θάρος τοῦ ἄλλου ψευδῆ πράγματα καὶ συκοφαντικά. Ἀλλὰ πολλοί, ἀπὸ κάτι συγκεκριμένον πού εἶδαν ἢ ἔμαθαν βγάζουν συμπεράσματα πολλὰς φορὰς αὐθαίρετα. Καὶ ἐνῶ ἦτο ἀληθινόν τὸ ἀναφερόμενον περιστατικόν, αἱ κρίσεις τοῦ ἄλλου εἶναι καθαρῶς ὑποκειμενικῆς, οἱ ὁποῖες, ὄχι σπανίως ἐπηρεάζονται καὶ ἀπὸ προσωπικὰς διαθέσεις. Ἐὰν συμπαθῇ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος, τὸν δικαιολογεῖ· ἐὰν ὄχι, τὸν κατακρίνει. Ἡ, ἂν ἔχῃ συμφέροντα, ἢ ἄλλους εἰδικούς λόγους διὰ τὸ ὑπὸ κρίσιν ζήτημα, ὑποστηρίζει τὰ γενόμενα· ἄλλως τὰ στηλιτεύει.

Εἰς ἄλλην περίπτωσιν, ἀπὸ ἓνα συγκεκριμένον γεγονὸς γενικεύονται τὰ πράγματα καὶ κρίνεται ἐξ αὐτοῦ τὸ ἦθος καὶ ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἄλλου. Αὐθαίρετος καὶ ἄδικος ἢ τοιαύτη κρίσις. Πολὺ ὀλιγώτερον δικαιούμεθα νὰ ἐκφρασθοῦμε εἰς θάρος τοῦ ἄλλου, ὅταν αὐτὸ πού ἔχωμεν ὑπ' ὄψει μας δὲν εἶναι βέβαιον καὶ ξεκαθαρισμένο ἀλλὰ οἱ πληροφορίες εἶναι ἀσαφεῖς καὶ συγ-

κεχυμένες. Σπεύδουν ἐν τούτοις πολλοὶ καὶ παίρνουν τὴν χειροτέραν ἀποφιν εἰς θάρος τοῦ ἄλλου, χωρὶς νὰ ἔχουν ἐλέγξει τίς πληροφορίες των. Καὶ ἀκόμη χειρότερα, πολλοὶ δὲν διστάζουν, ἀπὸ μίαν ἀπλήν φήμην —διάδοσιν— ἢ ὅποια ἠκούσθη, νὰ πάρουν τὰ διαδόμενα ὡς δεδομένα («αὐτὸ ἤκουσα» — «ἔτσι εἶναι»). Ὑπάρχουν δὲ καὶ ἀκόμη πρὸς αὐθαίρετες περιπτώσεις. Ὅταν οὐδὲ κἂν φήμη ὑπῆρξεν, οὐδὲ κἂν τὸ ἤκουσε, ἀλλ' ἀπὸ μίαν ἀπλήν ὑποφίαν ἀκονίζει ἓνας τὴν γλῶσσαν του κατὰ τοῦ ἄλλου.

Καὶ τελευταία περίπτωσις· ὅταν μερικοὶ ἔχουν πολλήν ἐμπιστοσύνην στὶς ψυχολογικὰς τὸς ἰκανότητες καὶ σὰς λέγουν: «τὸν ἐψυχολόγησα ἐγὼ καὶ κατάλαβα, διέκρινα τοῦτο ἢ ἐκεῖνο». Ὅς ἐὰν εἶναι καρδιωγνώσται καὶ δύνανται νὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὰ ἄδυτα τῶν καρδιῶν τοῦ ἄλλου, σπεύδουν πολλοὶ νὰ βγάλουν συμπεράσματα ἀπὸ μίαν κίνησιν τοῦ ἄλλου, ἀπὸ ἓνα νεῦμα του, ἀπὸ ἓνα μορφασμὸν του, ἀπὸ τὴν στάσιν του, ἀπὸ τὸ ὕφος του καὶ ἀπὸ ἄλλες τέτοιες λεπτομέρειες, νομίζοντες ὅτι τὸν ἐψυχολόγησαν καλὰ καὶ εἰσηλθὸν ἀλάνθαστα εἰς τὸν ἐσωτερικόν του κόσμον καὶ ἐδιάβασαν σαφῶς τὸ τί συμβαίνει μέσα τους.

Ὅστε, τὸ ζήτημα τῆς κατακρίσεως εἶναι σοβαρὸν καὶ παρουσιάζει εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν αὐτὲς τίς ἐκδηλώσεις πού σὰς ἀνεφέραμεν.

3. Π ὢ ς θ ε ρ α π ε ὑ ε τ α ι. Πρωτίστως πρέπει νὰ συνειδητοποιήσωμε, ὅτι εἶναι ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ τὸ «μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε» ἐν ᾧ γὰρ μέτρῳ κρίνετε κριθήσεσθε, καὶ ἐνῶ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν» (Ματθ. 7, 1-2). [Πρβλ. καὶ Ρωμ. 14, 4, Ἰακ. 4, 11-12]. Ἐφ' ὅσον θὰ αἰσθανθῶμεν ταῦτα ὡς ἐντολήν καὶ ἀπαγόρευσιν τοῦ Θεοῦ, ἀσφαλῶς θὰ εἴμεθα προσεκτικοὶ εἰς τὰς κρίσεις μας.

Ἐπειτα, βοηθοῦν πάρα πολὺ ὠρισμένες ὀρθὲς σκέψεις, ἐπὶ τοῦ ζητήματος. Καὶ ἰδοὺ μερικῆς. Μήπως εἶναι τοῦ χαρακτῆρός του αὐτὸ τὸ ὅποῖον ἔκαμε; Ἡ μήπως καὶ ὁ ἴδιος ὕστερα μετενόησε; Πόσοι ἄνθρωποι λέγουν ἢ κάνουν διάφορα σφάλματα καὶ πρῶτοι αὐτοὶ ἔπειτα στενοχωροῦνται; Νὰ μὴ κατακρίνεις κάποιον πού ἴσως λέγει· «Θεέ μου, συγχώρησέ με γι' αὐτὸ τὸ ὅποῖον ἔκαμα ἢ εἶπα». Σκέψου ὅτι ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ τὸν ἔχῃ συγχωρήσῃ, σὺ δὲ ἐξακολουθεῖς ἀκόμη νὰ τὸν κατακρίνης. Εἶναι δὲ δυνατόν ὁ ἄλλος νὰ ἐξωμολογήθη καὶ νὰ ἔλαβε τὴν ἄφεσιν παρὰ τοῦ πνευματικοῦ, σὺ δὲ τὸν κατακρίνεις.

Ἄλλη ὀρθὴ σκέψις. Μήπως δὲν τοῦ ἐδόθησαν εὐκαιρίες νὰ λάβῃ καλὴν ἀγωγὴν, καὶ γι' αὐτὸ παρουσιάζει ὠρισμένες ἐλλείψεις καὶ σφάλματα; Μήπως δὲν ἐδιδάχθη τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος αὐτός; Ἡ μήπως ἔχει ἐπηρεασθῇ ἀπὸ τὸ περιβάλλον του πού

ΑΠΟ ΤΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΕΝΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ*

Του Σεβ. Μητροπολίτου Γόρτυνος
καὶ Μεγαλοπόλεως κ. ΘΕΟΦΙΛΟΥ

4. ΤΟ ΑΡΝΗΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΣΤΗΝ ΣΥΖΥΓΙΟ.

Ἡ συνύπαρξη δύο ἀνθρώπων διαφορετικὰ μεγαλωμένων ὅπως ἔχει ἤδη λεχθεῖ, παρουσιάζει σχεδὸν κατὰ κανόνα προβλήματα. Αὐτὸ τὸ ταίριασμα ποῦ λέμε, δυσκολεύει στὴν ἀρχή. Γι' αὐτὸ ἔχομε μιλήσει στὸ βιβλίον «Ἐσεῖς οἱ νέονυμφοὶ τὰ παιδιά μου» σὲ γενικότητες. Ἐδῶ βλέπομε καὶ τὸ καθαρὰ θετικὸ ἢ ἀρνητικὸ στοιχεῖο ποῦ ὑπάρχει, εἴτε γιατί κάποιοι ἀποκοτοῦν ἓνα καλὸ ἢ κακὸ χαρακτῆρα, ἢ ποῦ μπορεῖ νὰ γεννηθῆσαν μὲ κάποια κακὴ προδιάθεση καὶ τὴν ἄφισαν ὄχι μόνον νὰ ἐκδηλωθεῖ, ἀλλὰ καὶ νὰ μεγαλώσει καὶ νὰ χειροτερέψει.

Ὁ γάμος ἔγινε στὴν Ἀθήνα, ὁ νέος ἦταν σπουδαστής, εἶχε καὶ πολλὰ ἀδελφία, ἡ νέα ἦταν μιᾶς κάποιας πλουσίας οἰκογενείας. Μποροῦσαν βέβαια κάλλιστα ν' ἀποτελέσουν μιὰ εὐτυχημένη οἰκογένεια. Καὶ μάλιστα καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ἡ καὶ ἔστω μέχρι νὰ ἀρρα-

βωνιαστοῦν. Ἡ νέα ὅμως, μοναχοκόρη, καὶ πλουσιόκοριτσο δὲν ἦταν σωστὴ καὶ νοικοκυρεμένη. Ἐδωσε καὶ δυὸ τρεῖς φορές σὲ μιὰ Σχολὴ καὶ δὲν πέτυχε. Φάνηκε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ πὼς ἐνοιωθε ὅτι μειονεκτεῖ ἀπὸ τῆς ἀτόμωσος αὐτῆς, καὶ αὐτὴ προσπαθοῦσε νὰ τὸ ξεπεράσει, μὲ μιὰ ἄλλη αἴσθησι γιὰ ὑποστολή, μὲ τὰ πλοῦτή της. Προσπάθησα, ἔχοντας ὑπ' ὄψη μου μερικὰ περιστατικά, νὰ διαβάσω τὴν καρδιά της. Συνέχεια ἐπικαλεῖτο τὸ πλεονέκτημά της σὲ σημεῖο ποῦ νὰ περᾶζει καὶ νὰ ἐνοχλεῖ. Τὸ πρῶτο ἔγινε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μὲ τὸ ταξίδι τοῦ γάμου. Ὁ νέος ἦταν καλὸ παιδί ἀλλὰ νέος. Ἀρραβωνιασμένος πῆρε τὸ δίπλωμά του. Κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ, δὲν εἶχε ἀφίσει νὰ φρανεῖ τὸ κακὸ ποῦ τῆς εἶχε κάμει τὸ αἶσθημα, πὼς ἔπρεπε νὰ ἔχει πάντα τὸν πρῶτο λόγο διότι εἶχε τὸ χρῆμα. Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸν γάμο τακτοποίησαν τὸ σπίτι ποῦ θὰ μένανε. Ἐνα ἀπὸ τὰ τέσσερα μὲ τὰ ὁποῖα εἶχε προικιστεῖ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γνωστὸ ποῦ εἶχε στὸ ὄνομά της, ἀπὸ κάποιο ἐξοχικό, ἀπὸ πλοῦσια καρδαρόμπα, καὶ ἄλλα

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 8 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους

τοῦ δίδει τέτοιο παράδειγμα καὶ τέτοιες ὠθήσεις πρὸς τὸ κακόν; Καὶ ἀκόμη μπορεῖς νὰ διερωτηθῆς: Μήπως τοῦ ἔχει γίνει πλέον ἕξις, καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἀποδουλοθεῖ ἀπὸ τὴν συνήθειαν αὐτὴν, καὶ ἴσως νὰ ἀγωνίζεται ὁ ἀνθρώπος καὶ ἀκόμη δὲν κατόρθωσε νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ ἐλαττώματά του;

Σωστὲς σκέψεις ἀκόμη εἶναι καὶ ἐκεῖνες, κατὰ τις ὁποῖες θάζομεν καὶ τὸν ἑαυτὸν μας στὴν θέσιν τοῦ ἄλλου, διὰ νὰ διερωτηθοῦμε: Ἐγὼ, ἐὰν εὐρισκόμουν ὑπὸ ὁμοίας συνθήκας, ἀράγε θὰ ἦμουν καλλίτερος; ἢ, ἐὰν ἐγὼ ἔσφαλλα, θὰ ἤθελα νὰ μὲ κατακρίνουν οἱ ἄλλοι καὶ νὰ λέγουν εἰς θάρρος μου ὅσα ἐγὼ λέγω τώρα εἰς θάρρος αὐτοῦ ποῦ ἔσφαλε; ἢ, ἀκόμη, ἐὰν μὲ ἐγκαταλείψῃ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ποῦ μπορῶ ἀράγε νὰ φθάσω, καὶ σὲ τί μεγαλύτερα ἴσως θὰ μποροῦσα νὰ περιπέσω; Καὶ, ἀντιθέτως: ἐὰν ἐκεῖνον τὸν ἐλεήσῃ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, μπορεῖ νὰ ἀναγεννηθῇ καὶ νὰ εἰσέλθῃ πρῶτος εἰς τὸν παράδεισον διότι «προάγουσιν ἡμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» πολλοί, τοὺς ὁποῖους προηγουμένως ἡμεῖς ἴσως ἐκρίναμεν καὶ κατεκρίναμεν. Ἐὰν ἀναλογισθῶμεν ἀκόμη, ὅτι ἐκεῖνος ἔχει αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα, ἐγὼ δὲ ἔχω ἄλλα. Διατί βλέπω μόνον τὸ ἐλάττωμα τοῦ ἄλλου καὶ παραβλέπω τὰ δικά μου; (Ματθ. 7, 3-5). Συμβαίνει δὲ πολάκις, αὐτὸς ποῦ ἔχει

τὸ ἄλφα ἐλάττωμα νὰ ἔχη τὴν βῆτα ἀρετὴν. Νὰ ἔχη κάποιαν καλωσύνην. Καὶ σὲ ἄλλα ζητήματα εἶναι πάρα πολὺ καλός. Γιατί νὰ μὴ δώσω προσοχὴν στὰ καλά του στοιχεῖα καὶ νὰ προσέξω μόνον τὰ δυσάρεστα; Ἐὰν δὲ ἐγὼ ἔχω μιᾶν ἄλφα ἀρετὴν, ἢ δὲν διαπράττω τὴν δεῖνα κακὴν πράξιν, ἀράγε αὐτὸ ὀφείλεται εἰς ἐμέ, ἢ ὀφείλεται περισσότερον εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ; Ἐὰν σκεπτόμεθα, τέλος, ὅτι ἡ κατάκρισις εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν ἀγάπην καὶ ἡ ἀγάπη ἀντίθετος πρὸς τὴν κατάκρισιν. Ἐὰν ἀναφέρωμεν παράδειγμα χαρακτηριστικόν. Ἐὰν τὴν ἰδίαν πράξιν τὴν διέπραξαν δύο, καὶ ὁ ἓνας εἶναι παιδί σου, ὁ δὲ ἄλλος εἶναι ξένος, ἀράγε θὰ κρίνης καὶ τοὺς δύο ἐξ ἴσου; Ἡ εἶναι βέβαιον ὅτι δι' αὐτὸν ποῦ ἀγαπᾶς θὰ προσπαθήσῃς νὰ εὐρῆς ἐλαφρυντικά, διὰ νὰ τὸν καλύψῃς κάπως, ἐνῶ διὰ τὸν ἄλλον, ποῦ δὲν ἐνοιώσῃς ὡς παιδί σου, θὰ εἶσαι ὀλιγώτερον ἐπιεικής; Δυστυχῶς ἔτσι γίνεται.

Ἐὰν παρακαλοῦμεν τὸν φιλόανθρωπον Κύριον νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν πολυπόδα καὶ τοὺς πλοκάμους τῆς κατακρίσεως. Καὶ ἂς προσέχωμεν ὅσα ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἐπεσημάνθησαν καὶ ὑπεδείχθησαν. Διὰ νὰ φθάσωμεν —σὺν Θεῷ— εἰς «καταλαλιᾶς» ἀπαλλαγὴν καὶ «ἀλλοτρίωσιν». Ἀμήν.

σχετικά πού διαθέτει κανείς όταν έχει πλούτη. Κι ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ μὴν βλέπει τίποτα πέρα ἀπ' αὐτά. Ἦλθε μιὰ στιγμή, πρὶν ἀπὸ τὸν γάμο, γιὰ νὰ ἀποφασίσουν πού θὰ πᾶνε ταξίδι. Γονεῖς εἶχαν καὶ οἱ δύο. Καὶ τῶν δύο οἱ γονεῖς δὲν ἦταν εὐχαριστημένοι μ' αὐτὸ τὸν γάμο, περισσότερο οἱ γονεῖς τοῦ νέου.

—Τὰ πράγματα μᾶλλον θὰ γίνουν δύσκολα παιδί μου, γιατί δὲν εἶναι τοῦ δικοῦ μας τύπου.

—Μοῦ φαίνεται πατέρα πὼς ἄδικα ἀνησυχεῖς. Ἐμεῖς ἀγαπιόμαστε κι αὐτὸ μετροῦμε. Ποιὸς ἔχει χρήματα καὶ ποιὸς δὲν ἔχει, δὲν ἔχει καμιά σημασία. Θὰ δεῖς ὅτι θὰ πᾶνε ὅλα καλά. Κι ἐγὼ ἔχω τὸ δίπλωμά μου, θὰ ἐργαστῶ, δὲν πρόκειται νὰ κυριαρχήσουν στὴ ζωὴ μας τὰ χρήματα καὶ νὰ τὴν καταστρέψουν αὐτά, γιατί ἐσύ, αὐτὸ μᾶλλον φοβᾶσαι.

Καὶ ἦταν πράγματι αὐτὸ πού φοβόταν, καὶ τὰ μὲν χρήματα εἶναι πράγματα νεκρὰ καὶ δὲν εἶναι σὲ θέση μόνα τους νὰ κάνουν κακό, δημιουργοῦν ὅμως μιὰ ψυχολογία, κάνουν κακό, χωρὶς αὐτὰ νὰ ἔχουν ζωὴ καὶ χαρακτήρα. Παρόμοια συζήτηση γινόταν τὸν ἴδιο περὶ του καιρὸ καὶ στὸ σπίτι τῆς νέας μὲ τὴν μητέρα της.

—Θὰ δεῖς ὅτι θὰ ζήσουμε εὐτυχισμένα μαμά. Δὲν πρόκειται νὰ δυσκολευτοῦμε, οὔτε στὴν ἀρχή, μέχρι πού νὰ στρώσει μιὰ δουλειὰ καὶ ὁ Ἡλίας. Ἰσαμε τότε πού θὰ ἀνοίξει γραφεῖο, ν' ἀποκτήσει πελατεία... Βέβαια μὲ πειράζει ὅτι στὴν ἀρχὴ δὲν θὰ ἔχει δικό του δικηγορικό γραφεῖο. Θὰ παίρνει ἓνα μισθὸ πού δὲν θὰ φθάνει οὔτε γιὰ τὸ κομμωτήριό μου. Αὐτὸ ὅμως θὰ τὸ δοῦμε. Μπορεῖ καὶ νὰ τὸ ἀποφύγωμε. Ἄλλωστε στὴν ἀρχὴ τουλάχιστον κι ἓνα καὶ δύο χρόνια θὰ χαροῦμε τὴν ζωὴ μας. Μήπως θὰ μᾶς λείψουν τὰ χρήματα;

—Βλέπεις κόρη μου πὼς ἀκόμα δὲν παντρευτήκατε καὶ σκέπτεσαι τί θὰ σὲ πειράζει. Κι ὁ Ἡλίας σὺν ἄντρας, ἔχει κι αὐτὸς τὴν ἀξιοπρέπειά του. Ἡ παντρεύεστε καὶ ὁ καθένας κάνει ὅ,τι μπορεῖ νὰ κάνει τὸ ταῖρι του εὐτυχισμένο, νὰ μὴν τὸν στενοχωρεῖ, νὰ μὴν τὸν προκαλεῖ, νὰ μὴν τὸν πειράζει ἢ συνεχῶς νὰ ἐρχονται σὲ ἀντίθεση.

—Δηλαδή μαμά, αὐτὸ ἰσχύει μόνο γιὰ τὴν γυναίκα, νὰ προσέχει νὰ μὴν θίγει τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἄντρα, νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐνεργεῖ κατὰ τρόπο πού νὰ γίνεται στὸν ἄντρα της πάντα εὐχάριστη;

—Μὰ αὐτὸ θὰ τὸ κάνουν καὶ οἱ δύο παιδί μου. Ἐπειτα ἔχουν καὶ οἱ δύο τὸ χαρακτήρα τους. Ὅταν σὺ μιᾶς καὶ συμπεριφέρεσαι κι ἐνεργεῖς σύμφωνα μὲ τὶς συνήθειές σου, χωρὶς νὰ λαβαίνεις ὑπ' ὄψη σου καὶ τὶς συνήθειες καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ ἄντρα σου, κι ἂν κάνει κι αὐτὸς τὸ ἴδιο δὲν πρόκειται νὰ τὰ πᾶτε

καθόλου καλά. Μακάρι βέβαια νὰ βρῆτε τὸ δρόμο σας ὁμαλὰ καὶ χωρὶς δυσάρεστες ἐκπλήξεις.

—Μὴν φοβᾶσαι μαμά γιατί ἔχω τὸ πάνω χέρι. Ἐχω τὸ χρήμα, τουλάχιστον στὴν ἀρχή, καὶ δὲν ἔχει τίποτα. Καὶ τὰ πεθερικά μου εἶναι πτωχοί. Καὶ πὼς εἶναι πτωχοὶ ἐμένα δὲν μὲ πειράζει. Δικό τους πρόβλημα. Μόνο πού εἶναι καὶ λαουτζίκος καὶ θὰ πρέπει σὺν γονεῖς τοῦ ἄντρα μου νὰ ἔχωμε κάποια σχέση μαζί τους.

Καὶ τὰ σύννεφα δείχνουν τὴν κακοκαιρία προτοῦ νὰ ξεκινήσουν γιὰ τὸ ταξίδι τὸ μετὰ τὸ γάμο.

—Χαρούλα, πού λὲς νὰ πᾶμε γιὰ ταξίδι μας μετὰ τὴ χαρὰ τοῦ γάμου μας.

—Ἐγὼ σκέπτομαι τὸ νησι τῶν νεονύμφων. Ἐχει κάτι ὑπέροχα ξενοδοχεῖα στὴ Ρόδο. Ἐχω πάει κάποτε ἐκεῖ.

—Ἐγὼ ξέρεις σ' αὐτὰ δὲν αἰσθάνομαι ἄνετα. Θὰ ἔχει καὶ πολὺ κόσμος. Ὅλη ἡ ἀριστοκρατία τοῦ πλούτου. Καὶ ξέρεις θὰ ἤθελα αὐτὸ τὸ ταξίδι τοῦ γάμου νὰ γίνεῖ μὲ χρήματα δικὰ μου. Ἐχω κάτι οἰκονομίες ἀπὸ κάποια μικρὰ ποσὰ πού ἔπαιρνα ἐργαζόμενος στὸ γραφεῖο πρὶν ἀπὸ τὸ δίπλωμά μου. Τὰ ἔξοδα ἐνὸς πολυτελέστατου γάμου τὰ κάνει ὁ πατέρας σου. Νὰ κάνω κι ἐγὼ κάτι, τουλάχιστον τὸ ταξίδι τοῦ γάμου.

—Μὰ ὅλα τοῦ πατέρα μου θὰ γίνουν καὶ δικὰ μου. Κι αὐτὰ πού πῆρες ἐσύ κι ἔχεις, δὲν φτάνουν οὔτε γιὰ ἓνα ξενοδοχεῖο στὴ Βουλιαγμένη. Ἐγὼ θέλω νὰ πᾶμε στὴ Ρόδο, στὸ καλλίτερο ξενοδοχεῖο.

—Σημασία χαρὰ μου εἶναι ὅτι θὰ εἶμαστε μαζί. Νὰ νοιώθω κι ἐγὼ τὴν εὐχαρίστηση τοῦ ἄντρα.

—Αὐτὰ θὰ λέμε τώρα; Ἐχω κι ἐγὼ τὸν κύκλο μου, τὶς φίλες μου, τί θὰ λέμε! Ἡ ζωὴ μας πρέπει ν' ἀλλάξει Ἡλία γιατί τότε τί σημασία θὰ ἔχει καὶ ἡ παρουσία μου ἂν δὲν χαροῦμε καὶ μ' αὐτή. Κάνε μου αὐτὴ τὴν χάρη. Δὲ θὰ αἰσθάνομαι ἄνετα ἐγὼ.

—Ἔστω νὰ ξέρεις ὅμως ὅτι ξεκινᾶω τὴν ζωὴ μου μὲ τὸ αἶσθημα τῆς μειονεκτικότητας ἀφοῦ ξεκινᾶω μὲ τὰ χρήματα τῆς γυναίκας μου. Ἐγὼ θὰ σὲ κάνω σύζυγο γιὰ σένα καὶ ὄχι γιὰ τὴν παρουσίᾳ σου, γιὰ τὰ χρήματά σου. Ἀφοῦ συζητᾶς ἀκόμα καὶ τὸ πὼς δὲν ἔχει σημασία ἂν θὰ πετύχει ἡ δουλειὰ μου. Γιὰ μένα ὅμως θὰ εἶναι πληγὴ ν' ἀποτύχω. Δὲν εἶναι λόγος ἰσχυρὸς πὼς δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ στερηθῶ γιατί θὰ ὑπάρχεις ἐσύ, ἡ παρουσίᾳ μας. Τί κι ἐγὼ θὰ δημιουργήσω. Ὅχι μόνο τί εἶμαι ἀπὸ σένα. Ἀλλὰ τί εἶμαι κι ἐγὼ μὲ τὴ μόρφωσή μου, μὲ τὴν ἐπιτυχία μου μὲ τὴν καριέρα μου. Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ λάβεις ὑπόψη σου κι ἐσύ.

—Ἐγὼ τὴ γλώσσα σου δὲν τὴν καταλαβαίνω. Ἐ-

γώ ξεκινῶ τὴν ζωὴ μου μὲ τὴν αἴσθησι καὶ τὴν συνείδησι πὼς δὲν θὰ μᾶς λείπει τίποτα, διότι ἡ προίκα μου καὶ ἡ περιουσία μου εἶναι ἀρκετὴ.

—Ἐδῶ ὑπάρχει καλὴ μου μιὰ διαφορὰ στὶς ἀποφύσεις καὶ στὴν συνείδησι τὴν δική μου ἀπὸ τὴ δική σου. Ἐγὼ θέλω νὰ νοιώθω πὼς ξεκινῶ τὴν ζωὴ μου μ' ἐνθουσιασμό, πὼς ἔχω τὴν δυνατότητα νὰ φτιάξω μιὰ οἰκογένεια εὐτυχισμένη, ὄχι μόνο μ' αὐτὰ πού διαθέτεις ἐσύ, ἀλλὰ καὶ μ' αὐτὰ πού κι ἐγὼ θὰ δημιουργήσω. Καὶ δὲν σκέπτομαι μόνο τὰ ὑλικά καὶ τὰ χρήματα. Ἐγὼ νοιώθω χαρὰ κι εὐτυχία μ' ἐσένα μαζί μου, κι ὄχι μὲ τὰ χρήματα πού παίρνεις. Ὅταν σὲ γνώρισα, μὲ συγκίνησες ἐσύ. Κι οὔτε γνώριζα στὴν ἀρχὴ γιὰ τὴν ὑπαρξὴ μεγάλης περιουσίας. Κι ἂν θέλεις νὰ σοῦ πῶ, μπορεῖ νὰ μὴν τολμοῦσα νὰ προχωρήσω στὴ σχέση μας, ἂν γνώριζα γιὰ τὴν ὑπαρξή της.

—Γιατί, αὐτὸ εἶναι μειονέκτημα; Δὲν κάνει τὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἄνετη, ἀνέμελη, χωρὶς σκοτούρες γιὰ τὸ πὼς θὰ μεγαλώσουν καὶ θὰ σπουδάσουν χωρὶς προβλήματα τὰ παιδιά;

—Φαίνεται πὼς ἔζησες Χαρούλα μου σ' ἓνα κόσμο δικό σου, διαφορετικό. Εἶναι κι αὐτὸ μιὰ ἄποψη καὶ γι' αὐτοὺς πού δὲν διαθέτουν τὰ πολλὰ χρήματα, ὑπάρχει περιοχὴ χαρᾶς καὶ τῆς εὐτυχίας, καὶ μὲ τίς δυσκολίες ἀκόμα καὶ μὲ τὰ προβλήματα. Τὸ ξέρεις ὅτι μ' αὐτὲς τίς συνθήκες τίς δύσκολες συχνὰ βρίσκουν τὸ δρόμο τους πολλοὶ ἄνθρωποι; Ἀνακαλύπτουν τὸ χάρισμά τους, μιὰ δύναμη πού ὑπάρχει μέσα τους κι ἐπιστρατεύεται μόνο ὅταν ὑπάρχουν κάποιες πιέσεις ἐσωτερικὲς ἢ ἐξωτερικὲς πού βοηθοῦν νὰ ξεπερνῶνται τὰ προβλήματα καὶ προσφέρουν μιὰ χαρὰ ἰδιαίτερη γιὰ τὴν ἀληθινὴ εὐτυχία;

—Μὰ γιὰ μᾶς δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ μπλέξωμε σὲ περιπέτεια γιὰ νὰ θέσωμε τέτοιου εἴδους προβλήματα.

—Μὲ τὸν καιρὸ Χαρούλα μου θὰ νοιώσεις κι ἐσύ τὸ δικό μου κόσμο, κι ἐγὼ τὸν δικό σου καὶ θὰ δεῖς ὅτι καὶ μὲ τοὺς δύο θὰ συνεργαστοῦμε.

Ἡ συζήτηση αὐτὴ δημιούργησε ἐρωτηματικὰ ὄχι ὅμως καὶ προβλήματα στὴν οὐσία ἀνυπέροβλητα. Μιὰ ἀνησυχία κι ἓνα μικρὸ σύννεφο κινεῖται στὸν οὐρανὸ, καὶ μ' αὐτὸ ξεκίνησε καὶ μετὰ τὴν τελετὴ τοῦ γάμου τὸ ταξίδι γιὰ τὴν Ρόδο φυσικά. Γιὰ τὸν Ἡλία χωρὶς πολὺ ἐνθουσιασμό. Μιὰ τέτοια περίοδος βέβαια δὲν ἀφίνει εὐκόλα περιοχὴ γιὰ νὰ γίνονται ἀντιπαραθέσεις ἀνησυχητικὲς γιὰ τὸ μέλον. Παρὰ ταῦτα καὶ στὴν Ρόδο ἀκόμα τὸ θέμα ξαναῆλθε στὴν ἐπιφάνεια, ἀπὸ

διαφορετικὴ αἰτία, ὅμως ἀπὸ τὸ ἴδιο πνεῦμα χρωματισμένο.

Ἦταν κάποτε στὴ βεράντα μιᾶς σουίτας ἑνὸς πολυτελέστατου ξενοδοχείου στὴν Ρόδο κι ἀπελάμβαναν ἓνα ἀπόγευμα τὸ καφέ τους ἢ τὸ παγωτό.

—Πές μου, δὲν εἶναι ὠραῖο πράγμα ἡ ἄνεση, ἡ καλὴ συντροφιά, ἡ δυνατότητα νὰ ἀπολαμβάνεις αὐτὸ πού θέλεις;

—Ξέρεις Χαρούλα δὲν πρέπει νὰ βλέπεις τὴν ζωὴ πάντα ἀπὸ τὴν δική σου ὀπτικὴ γωνία. Αὐτὰ εἶναι ὅλα ὠραῖα. Ἐμένα δὲν μὲ συγκινοῦν. Ἄκου μὴν πειράζεσαι. Κι ἐγὼ τ' ἀπολαμβάνω. Δὲν ἔχω ὅμως κάνει τίποτα γιὰ νὰ μπορῶ μέσα μου νὰ χαίρομαι γιὰ γι' αὐτὸ ἀγωνίστηκα. Ἐσὺ τὰ ζεῖς αὐτὰ διαφορετικά. Ἔτσι μεγάλωσες διότι ἦσουν τὸ παιδί αὐτοῦ πού σοῦ ἐξασφάλισε αὐτὴν τὴν δυνατότητα. Ἐσὺ δὲν συνέβαλες μὲ τίποτα γιὰ νὰ μπορεῖς νὰ χαίρεσαι πὼς τὰ δημιουργήσες αὐτὰ ἢ πὼς συνεργάστηκες γιὰ νὰ μπορεῖς νὰ τὰ ἀπολαμβάνεις ἔτσι.

—Μοῦ φαίνεται πὼς σὲ πειράζει Ἡλία γιατί τὰ ἀπολαμβάνομε ὅλα αὐτὰ μὲ χρήματα δικά μου. Ἦ ἔστω τοῦ μπαμπᾶ μου μόνον. Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ ξεπεράσεις διότι μπορεῖ γιὰ πάντα, ἔτσι νὰ ζοῦμε.

—Καὶ δὲν μοῦ λές, αὐτὰ μόνο ἄνετα χωρὶς καμιὰ δική μας συμβολὴ καὶ δραστηριότητα καὶ δημιουργία, θ' ἀποτελέσουν μιὰ ζωὴ δλόκληρη τὴν εὐτυχία μας;

.....

Μέχρις ἐκεῖ παραθέτω τὴν ἱστορία τῆς ζωῆς τους πού ἀκόμα δὲν ἔχει καλὰ καλὰ ἀρχίσει. Προβλέπω ὅμως πὼς ἂν ἡ Χαρούλα δὲν ἀρχίσει νὰ βλέπει τὴν ζωὴ μὲ μάτια διαφορετικά, τὰ σύννεφα θὰ πληθύνουν στὸν οὐρανὸ καὶ σύντομα θὰ ξεσπάσει καὶ μπόρα. Βέβαια θὰ ὑπάρξουν καὶ ἀστάθμητοι παράγοντες. Μπορεῖ ὁ Ἡλίας νὰ παίξει σωστὰ τὸ ρόλο του. Μπορεῖ καὶ ἡ Χαρούλα στὸν κίνδυνο νὰ σπάσουν τὰ δεσμὰ τοῦ γάμου (γιατί κι αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνει) νὰ βρεθεῖ μιὰ χρυσὴ τομὴ πού θὰ τοὺς ἐνώσει. Ὑπάρχουν καὶ οἱ γονεῖς πού μπορεῖ ν' ἀντιληφθοῦν τὸ πρόβλημα, τὸν κίνδυνο.

Ἐγὼ προβλέπω τὸν πατέρα τῆς κόρης μὲ τὴν πείρα του, νὰ δικαιολογεῖ κάπου τὸν γαμπρό του.

—Κόρη μου ὅλα αὐτὰ καλὰ. Ἐπικαλούμενη ὅμως κάθε μέρα τὴν περιουσία σου, δὲν ἀφίνεις καὶ περιοχὴ στὸν ἄντρα σου νὰ σοῦ προσφέρει κάτι ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία του. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν προσφορὰ του θὰ συμβάλεις κυρίως ἐσύ. Γιατί θὰ στηρίζεσαι καὶ σ' αὐτὸν καὶ ὄχι μόνο στὴν περιουσία σου. Θὰ συμβάλεις καὶ μὲ τὴν ἀγάπη σου καὶ μὲ τὴν συμπαράστασή σου στὴν ἐπιτυχία του. Στὴν κοινὴ ἐπιτυχία σας.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Είναι καιρός...

ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ που η ελληνικότητα της Μακεδονίας αμφισβητήθηκε από ανιστόρητους (ό επιεικέσιος χαρακτηρισμός), δίνεται άλλη μια δυνατότητα παγκόσμιας προβολής του μακεδονικού ελληνισμού. Πριν από λίγες ημέρες πληροφορηθήκαμε από ελληνικής καταγωγής καθηγητή της Ακαδημίας της Μόσχας —ειδικό για την τέχνη της Κεντρικής Ασίας— ότι στην περιοχή του Βορείου Αφγανιστάν βρίσκονται θησαυροί του Μεγάλου Αλεξάνδρου και μάλιστα στο έλεος των βομβαρδισμών. Τους θησαυρούς αυτούς που αποτελούνται από 20.000 χρυσά κομμάτια και που ανακαλύφθηκαν το 1978 από τον καθηγητή Β. Σαριανίδη, οσβάστηκαν οι Σοβιετικοί διαν μπήκαν στο Αφγανιστάν, αλλά τώρα διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο, καθώς είναι σχεδόν εκθειοί, όχι μόνο σε κάποιους προσεχείς πολέμους, αλλά ακόμη και στους ίδιους τους κατοίκους της περιοχής, καθώς φτωχοί όπως είναι μπορεί να τους πουλήσουν για να εξασφαλίσουν τα προς το ζην.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι ο καθηγητής Σαριανίδης ανακάλυψε το 1978 πέντε ασύλητους βασιλικούς τάφους στην τοποθεσία Τιλιά Τεπέ, κοντά στα σοβιετικά σύνορα. Τα περιόματα είναι άμύθητης αξίας.

Είναι γεγονός πανθομολογούμενο ότι η πολιτιστική κληρονομιά των Ελλήνων είναι οπαρμένη στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Σ' όλα σχεδόν τα μήκη και πλάτη της γης. Καλό θα ήταν να υπάρξει μια μελετημένη ενημερωτική εκστρατεία τόσο στο εσωτερικό, όσο και σ' ολόκληρη την εφήλιο για την υποστήριξη των ελληνικών δικαιωμάτων. Είναι απαραίτητο, εμείς οι Έλληνες πρώτα και στη συνέχεια όλοι οι ξένοι να μάθουμε τί ελληνικό υπάρχει εκτός Ελλάδος με συνεχείς ενημερώσεις. Καιρός είναι να διεκδικήσουμε —αν χρειαστεί να αξιώσουμε— το σεβασμό για την πανόραια Ιστορία μας κι αυτό, όχι άπλωσ σε πλαίσια τουριστικά. Υπάρχουν λόγοι που σοβαροί...

Μήνυμα ειρήνης.

Ο ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΣ Αρχιεπίσκοπος Αθηνών

και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ απήρυνε ειρηνικό Μήνυμα προς τους Προκαθημένους των Ορθοδόξων Εκκλησιών των Βαλκανίων, Πατριάρχες Σερβίας κ. Παύλο, Ρουμανίας κ. Θεόκτιστο και Βουλγαρίας κ. Μάξιμο, με το οποίο τους ζητεί να ενεργήσουν προς τις Κυβερνήσεις των χωρών τους για τη διατήρηση του ειρηνικού κλίματος στη Χερσόνησο, όπου η πλειονότητα των λαών έχει την ίδια δοθόδοξη πίστη. Στο διάβημα αυτό ο σεπτός Προκαθήμενος της Εκκλησίας της Ελλάδος προέδρη εξ αιτίας των τελευταίων γεγονότων και των κινητοποιήσεων στα Βαλκάνια, που δημιουργούν έντονες ανησυχίες και απειλούν την ασφάλεια της περιοχής. Στο Μήνυμά του ο Μακαριώτατος τονίζει:

«Ημείς οι Προκαθήμενοι των εν ταίς Βαλκανικάις χώραις Ορθοδόξων Εκκλησιών, εν τη ένότητι της Πίστεως και εν τη κοινωνία του Αγίου Πνεύματος, εισηγούμεθα όπως διακηρύξωμεν δια μίαν εισέτι φοράν την πρόθεσιν ημών δια ειρηνικήν συνύπαρξιν και προοδωμεν επικαιρώσ και εγκαίρως παρὰ ταίς κατά τόπους πολιτειακάις αρχαίς εις τας δεούσας ενεργείας προς τελεσφόρησιν του ιεροῦ τουτου σκοπού. Το δοθόδοξον πλήρωμα των κατά τόπους Αγίων Ορθοδόξων Εκκλησιών απαιτεί την εν ειρήνη και γαλήνη διαβίωσιν του εν τη γη των Πατέρων του να ανεμπόδιστον τα έργα του «Φωτός» δοργάζηται και ειρηνοβοραθεύτως ατὰ άνω φρονή».

Κυκλοφορεί

από τις εκδόσεις 'Αποστολικής Διακονίας

Μάρκου Α. Σιώτη

'Ομοτ. Καθηγητού του Παν)μίου 'Αθηνών

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

'Απευθυνθήτε: 'Αποστ. Διακονία, 'Ιασιού 1,
115 21 'Αθήνα — Δραγατσανίου 2 — πλατ.
Κλαυθμώνος. Τηλ. 7228.008, 3228.637.

ΙΧΝΗΛΑΣΙΑ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
'Αναπλ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου 'Αθηνών

Δρυός πεσούσης...

... πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. Τοῦ γνωμικοῦ αὐτοῦ ἡ ἐρμηνεία ἀναφέρεται στήν χωρίς δισταγμούς ἐκμετάλλευση κάποιου, ὅταν ἐκεῖνος καταπέσει γιὰ λόγους ἀδυναμίας, ὁπότε ὁ καθένας θρῖσκει τήν εὐκαιρία, ἀντιστάσεως μὴ οὐσης, νὰ καρπωθεῖ ἀπ' αὐτὸν ὅ,τι μπορεῖ, ἐνῶ ὅταν στεκόταν στὰ πόδια του οὐδεὶς τολμοῦσε νὰ πράξει κάτι τέτοιο ἀλλά, μὲ δισταγμό, φόβο καὶ σεβασμὸ τὸν πλησίαζαν καὶ ζητοῦσαν κάτι ὅταν τὸ τολμοῦσαν.

Αὐτὴ, ὅμως, ἡ ἐρμηνεία μπορεῖ νὰ ἀντιστραφεῖ καὶ ἀντὶ νὰ λειτουργήσει δυσφημιστικὰ γιὰ ὅποιον πλησιάζει μίαν «πεσούσαν» δρῦν, νὰ λειτουργήσει ἐπαινετικὰ καὶ ἐπιδοκιμαστικὰ. Χαράστον ποὺ μπορεῖ καὶ ξυλεύεται ὅταν πέσει κατὰ γῆς ἢ θελανιδιά! Κι ὅταν πρόκειται μάλιστα γιὰ βασιλικὴ δρῦ τὰ ξύλα της εἶναι ἱκανὰ νὰ θερμάνουν μέσα στὴ βαρυχειμωνιά «πέντε χιλιάδες περίπου ἄνδρες ἐκτὸς τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδιῶν» (πρβλ. Ματθαῖου ιδ' 21).

Αὐτὴ ἡ βασιλικὴ δρυς δὲν θερμαίνει μόνο ἀφότου κατέπεσε, ἀλλὰ ζέσταινε καὶ σκέπαζε, καὶ στήριζε ὅλους τοὺς ἀποσταμένους ποὺ ἀκουμποῦσαν πάνω της καὶ ὅλοι μας εἴχαμε αἰσθανθεῖ τοὺς γλυκοὺς καρπούς της παρουσίας της ὅσο ἦταν στητὴ καὶ λυγερόκορμη. Γι' αὐτὸ καὶ σὲ περελθὸν ἄρθρο μας ἀποκαλέσαμε τὸν Γέροντα Πορφύριο: «Ἡ βασιλικὴ δρυς» («Ὁ Ἐφημέριος» 15 Δεκεμβρίου 1991, σ. 376 - 378).

Σήμερα ἐπανερχόμεστε μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ παρακαλέσουμε τοὺς ἀναγνώστες μας καὶ ὅλους ὅσοι ἀξιώθηκαν νὰ φάγουν τοὺς γλυκοὺς καρπούς τοῦ οὐρανοδρόμου Γέροντα, νὰ μᾶς κάνουν κοινωνοὺς αὐτῶν τῶν ποικίλων εὐεργεσιῶν. Τολμοῦμε νὰ κάνουμε ἐκκλήση σὲ ὅλους ὅσοι γνώρισαν τὸν Γέροντα καὶ μὲ τὴν παρέμβασή του ἀξιώθηκαν λόγου διδασκαλίας, πα-

ραμυθίας καὶ παρακλήσεως, θεραπειῶν ἢ ἄλλων εὐεργετικῶν ἀποτελεσμάτων, νὰ μᾶς τὰ καταστήσουν γνωστὰ καὶ νὰ εἶναι βέβαιοι ὅτι θὰ τὰ χειριστοῦμε μὲ εὐλάβεια πολλή, καθὼς ἀρμόζει σὲ πολῦτιμα κειμήλια. Φωτογραφίες, κασέτες, γραπτὰ του, ἀποτελοῦν ἀνεκτίμητες ψηφίδες ἐνὸς μωσαϊκοῦ ποὺ θὰ μπορεῖ κάποια στιγμὴ ν' ἀπεικονίσει ἔστω καὶ ἑλλιπῶς τὸν θίο καὶ τὰ ἔργα του.

Ὁ συντάκτης τοῦ παρόντος σημειώματος καὶ διευθύνων τὴν εὐρύτερη ἔρευνα «Σχεδιάγραμμα Πνευματικῆς Γεωγραφίας» ποὺ διενεργεῖται στὰ πλαίσια τοῦ Τομέως Χριστιανικῆς Λατρείας, Ἀγωγῆς καὶ Διαπομπάνσεως στὸ Τμήμα Ποιμαντικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καθὼς καὶ οἱ συνεργάτες του, θὰ εἶναι εὐγνώμονες γιὰ κάθε πληροφορία, γραπτὸ, ὀπτικὸ ἢ ἀκουστικὸ ὕλικό, χαρακτηριστικὰ περιστατικὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ του ποὺ θὰ στέλνατε*.

Σήμερα ὡς ἓνα γλυκὸ καρπὸ τοῦ Γέροντος Πορφύριου δημοσιεύουμε τὴν Ἐπιστολὴ του πρὸς τὰ πνευματικὰ του παιδιά ποὺ μοιράστηκε τὴν 12ῃ Ἰανουαρίου 1992 μετὰ τὸ πέρας τῆς Θ. Λειτουργίας καὶ τὸ τεσσαρακοθήμερο Μνημόσυνο ποὺ ἐψάλη εἰς τὸ Ἱ. Ἰουχαστήριον τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος στὸ Μήλεσι Ἀττικῆς. Ἡ Ἐπιστολὴ αὐτὴ, πνευματικὴ ὑποθήκη ὑψίστης σημασίας, περιλαμβανόταν καὶ σὲ ἀνάτυπο τοῦ ἄρθρου μας ποὺ ἀναφέραμε, τὸ ὁποῖο τυπώθηκε σὲ χίλια (1000) ἀντίτυπα, προσφορά τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τιμὴν τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος, ποὺ δόθηκε σταὺς εὐλαβεῖς προσκυνητὲς ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα.

* Τὰ στοιχεῖα ποὺ ζητᾶμε παρακαλοῦμε νὰ σταλοῦν πρὸς:
Ἐρευνα: Σχεδιάγραμμα πνευματικῆς γεωγραφίας,
Ἀναπλ. Καθηγητὴ Α. Μ. Σταυρόπουλο,
Θεολογικὴ Σχολὴ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν,
Τομέα Χριστ. Λατρείας, Ἀγωγῆς καὶ Διαπομπάνσεως,
157 02 ΑΝΩ ΙΑΤΣΙΑ (Τηλ. 77.94.752).

ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΑ

Ἀγαπητά πνευματικά μου παιδιά,

Τώρα πού ἀκόμη ἔχω τὰς φρένας μου σώας, θέλω νὰ σᾶς πῶ μερικές συμβουλές. Ἀπὸ μικρὸ παιδί ὄλο στὶς ἁμαρτίες ἤμουν. Καὶ ὅταν μὲ ἔστειλε νῆ μητέρα μου νὰ φυλάξω τὰ ζῶα στὸ βουνό —γιατί ὁ πατέρας μου, ἐπειδὴ ἤμασταν πτωχοί, εἶχε πάει στὴν Ἀμερική γιὰ νὰ ἐργασθῆι στὴ διώρυγα τοῦ Παναμᾶ, γιὰ ἐμᾶς τὰ παιδιά του— ἐκεῖ πού ἔβουκα τὰ ζῶα, συλλαβιστὰ διάβαζα τὸ βίβιο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου καὶ πάρα πολὺ ἀγάπησα τὸν Ἅγιο Ἰωάννη καὶ ἔκανα πάρα πολλὰς προσευχὰς σὰν μικρὸ παιδί πού ἤμουν —12-15 χρόνων, δὲν θυμᾶμαι ἀκριβῶς καλὰ— καὶ θέλοντας νὰ τὸν μιμηθῶ, μὲ πολὺν ἀγῶνα ἔφυγα ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου κρυφὰ καὶ ἦλθα στὰ Καυσοκαλύβια τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ὑποτάχθηκα σὲ δύο γέροντες ἀδελφούς, Παντελεήμονα καὶ Ἰωαννίκιο. Μοῦ ἔτυχε νὰ εἶναι πολὺ εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι καὶ τοὺς ἀγάπησα πάρα πολὺ καὶ γι' αὐτό, μὲ τὴν εὐχή τους, τοὺς ἔκανα ἄκρα ὑπακοή. Αὐτὸ μὲ βοήθησε πάρα πολὺ· αἰσθάνθηκα καὶ μεγάλη ἀγάπη καὶ πρὸς τὸ Θεὸ καὶ πέρασα πάρα πολὺ καλὰ. Ἀλλά, κατὰ παραχώρηση Θεοῦ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου, ἀρρώστησα πολὺ καὶ οἱ Γέροντές μου μοῦ εἶπαν νὰ πάω στοὺς γονεῖς μου, στὸ χωριό μου τὸν Ἅγιο Ἰωάννη Εὐδοκίας. Καὶ ἐνῶ ἀπὸ μικρὸ παιδί εἶχα κάνει πολλὰς ἁμαρτίες, ὅταν ξαναπῆγα στὸν κόσμον, συνέχισα τὶς ἁμαρτίες, οἱ ὁποῖες μέχρι σήμερον ἐγίναν πάρα πολλὰς. Ὁ κόσμος ὅμως μὲ πῆρε ἀπὸ καλὸ καὶ ὄλοι φωνάζονε ὅτι εἶμαι ἅγιος. Ἐγὼ ὅμως αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι ὁ πιὸ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Ὅσα ἁμαρτήματα ἐνθυμώμουνα θεδαίως τὰ ἐξομολογήθηκα καὶ γνωρίζω ὅτι γι' αὐτὰ πού ἐξομολογήθηκα μὲ συγχώρησε ὁ Θεός· ἀλλὰ ὅμως τώρα ἔχω ἕνα συναίσθημα ὅτι καὶ τὰ πνευματικά μου ἁμαρτήματα εἶναι πάρα πολλὰ καὶ παρακαλῶ, ὅσοι μὲ ἔχετε γνωρίσει, νὰ κάνετε προσευχὴ γιὰ μένα, διότι καὶ ἐγὼ —ὅταν ζοῦσα— πολὺ ταπεινὰ ἔκανα προσευχὴ γιὰ σᾶς· ἀλλὰ ὅμως τώρα, πού θὰ πάω γιὰ τὸν οὐρανὸ, ἔχω τὸ συναίσθημα ὅτι ὁ Θεὸς θὰ μοῦ πει: «Τί θέλεις ἐσὺ ἐδῶ;». Ἐγὼ ἕνα ἔχω νὰ τοῦ πῶ: «Δὲν εἶμαι ἄξιος Κύριε γιὰ ἐδῶ, ἀλλ' ὅτι θέλει ἡ ἀγάπη

σου ὡς κάμει γιὰ μένα». Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα δὲν ξέρω τί θὰ γίνει. Ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ ἐνεργήσῃ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Καὶ πάντα εὐχομαι τὰ πνευματικά μου παιδιά νὰ ἀγαπήσουν τὸ Θεὸ, πού εἶναι τὸ πᾶν, γιὰ νὰ μᾶς ἀξιώσει νὰ μποῦμε στὴν ἐπίγειο ἄκτιστο Ἐκκλησία Του. Γιατί ἀπὸ ἐδῶ πρέπει νὰ ἀρχίσουμε. Ἐγὼ πάντα εἶχα τὴν προσπάθεια νὰ προσεύχομαι καὶ νὰ διαβάξω τοὺς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας, τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τοὺς βίβιους τῶν Ἁγίων μας· καὶ εὐχομαι καὶ σεῖς νὰ κάνετε τὸ ἴδιο.

Παρακαλῶ ὄλους σας νὰ μὲ συγχωρέσετε γιὰ ὅτι σᾶς στενοχώρησα.

Ἱερομόναχος Πορφύριος

Ἐν Καυσοκαλύβιαις τῆ 4-17 Ἰουνίου 1991

Ὁ Γέροντας Πορφύριος (1906 - 1991), μᾶς ὀδηγεῖ μὲ τὴ βοήθεια τῆς Ὁδηγήτριας στὸν ἀληθινὸ δρόμον τῆς ζωῆς πού εἶναι ὁ Χριστός.

5. ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

Τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου
κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Τὰ ΜΜΕ, ἐκτὸς ἀπὸ πληροφόρηση καὶ μόρφωση, προσφέρουν καὶ ψυχαγωγία. Ἡ μουσική, εἰδικότερα, καλύπτει τὰ 2/3 τῶν ραδιοφωνικῶν προγραμμάτων καὶ ἡ ψυχαγωγία τὰ 2/3 τῶν τηλεοπτικῶν προγραμμάτων, ἐνῶ καὶ στὰ δύο ἡ μόρφωση καὶ ἡ πληροφόρηση καλύπτουν μόλις τὸ ὑπόλοιπο 1/3! Αὐτὸ φανερώνει ὅτι τὰ κοσμικὰ ΜΜΕ προσφέρουν κυρίως μουσική καὶ ψυχαγωγία. Εὐλόγο λοιπὸν τίθεται τὸ ἐρώτημα, ἂν καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ΡΤ σταθμοὶ πρέπει νὰ περιλαμβάνουν μουσική καὶ ψυχαγωγία στὰ προγράμματά τους.

Ἄς ἀρχίσουμε πρῶτα ἀπὸ τὴ μουσική. Τὰ μουσικὰ προγράμματα τῶν ΜΜΕ περιλαμβάνουν συνήθως σύγχρονα ἑλληνικὰ καὶ ξένα τραγούδια (μουσικῆς pop), δημοτικὴ μουσική καὶ παραδοσιακὰ δημοτικὰ τραγούδια, ἑλληνικὴ καὶ ξένη συμφωνικὴ μουσική καὶ μουσικὸ θέατρο (Ἦπερα). Τὰ σύγχρονα τραγούδια, ὄχι τόσο γιὰ τὸ περιεχόμενό τους (τὰ λόγια), ἀλλὰ κυρίως γιὰ τὸ ζωηρὸ ρυθμὸ τους ἀρέσουν ἰδιαίτερα στὴ νεολαία. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ ἔνταση τοῦ ἤχου, μὲ τὴν ὁποία ἡ νεολαία ἀπολαμβάνει τὴ μουσικὴ αὐτή. Τὰ δωμάτια, τὰ διαμερίσματα καὶ τὰ κέντρα (discotek), ὅπου μεταδίδονται τὰ τραγούδια αὐτὰ βομβαρδίζονται ἀπὸ δυνατοὺς καὶ ἐκκωφαντικούς ἤχους, ποὺ ἀναστατώνουν μιὰ ὀλόκληρη περιοχὴ¹. Ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου, τὰ σύγχρονα τραγούδια ἀναφέρονται, ὡς γνωστόν, στὸν ἔρωτα, τὸ σέξ, στὶς ἀτέλειωτες περιπέτειες ποὺ προκαλοῦν στὸν ἄνδρα καὶ τὴ γυναίκα, σὲ πολιτικοκοινωνικὲς ἐμπειρίες κ.λπ. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ὀδηγοῦν στὸ συμπέρασμα, ὅτι τὰ σύγχρονα τραγούδια δὲν ἐνδείκνυται νὰ μεταδίδονται ἀπὸ τοὺς ΕΡΣ. Γιὰ μερικὰ ὅμως ἀπὸ τὰ τραγούδια αὐτὰ ποὺ περιέχουν ἕνα ἐντυπωσιακὸ καὶ χρήσιμο προβληματισμὸ, θὰ μπορούσε νὰ γίνεταί μιὰ κριτικὴ παρουσίαση, σὲ εἰδικὴ μουσικὴ ἐκπομπὴ γιὰ νέους.

Ἡ δημοτικὴ μουσική καὶ τὰ παραδοσιακὰ δημοτικὰ τραγούδια δὲν παρου-

σιάζουν, κατ' ἀρχήν, καμιά δυσκολία καὶ μποροῦν νὰ μεταδίδονται καὶ ἀπὸ τοὺς ΕΡΣ. Χρειαζέται ὅμως καὶ ἐδῶ κάποια ἐπιλογή, ἡ δὲ μετάδοσή τους νὰ συμπίπτει μὲ τὶς ἑορτὲς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἑορτολογίου, μὲ τὶς ὁποῖες συνδέονται ἄμεσα τὰ τραγούδια αὐτά.

Ἡ ἑλληνικὴ καὶ ξένη μουσικὴ εἶναι κυρίως ἐνόργανη καὶ ἐκφράζει τὴ γαλήνια καὶ ρομαντικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς ἀναγεννητικῆς Εὐρώπης. Ἡ μουσικὴ αὐτὴ ἔχει τὶς ρίζες τῆς στὴ λατρεία τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, μέσα στὰ πλαίσια τῆς ὁποίας καὶ ἀναπτύχθηκε. Στὰ στοιχεῖα αὐτὰ ὀφείλεται καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς ὡς «χριστιανικῆς μουσικῆς» (Π. Κανελλόπουλος). Ὁ σαφὴς αὐτὸς χριστιανικὸς χαρακτήρας τῆς συμφωνικῆς μουσικῆς ἐπιτρέπει τὴν ἐλεύθερη χρησιμοποίησή της ἀπὸ τὰ προγράμματα τῶν ΕΡΣ. Δὲν ἰσχύει ὅμως τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὸ μουσικὸ θέατρο (Ἦπερα), ποὺ ἀποτελεῖ πρῶτο καρπὸ τῆς ἐκκοσμίκευσης τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀστυκῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἀποδέσμευσής της ἀπὸ τὸ καὶ τὴ χριστιανικὴ λατρεία.

Δυὸ λόγια πρέπει νὰ σημειωθοῦν καὶ γιὰ τὸ θέμα τῆς μετάδοσης ὕμνων τῆς ὀρθόδοξης Θ. Λατρείας. Ἐφόσον, κατ' ἀρχήν, ἐπιτρέπεται ἡ μετάδοση τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποκλεισθεῖ καὶ ἡ μετάδοση ὕμνων ἀπὸ δίσκους τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς δισκογραφίας. Ὑπάρχει ὅμως ἕνα λεπτὸ σημεῖο ποὺ πρέπει νὰ προσέχεται ἰδιαίτερως. Στὴ ζωντανὴ μετάδοση μιᾶς ἱερῆς Ἀκολουθίας, οἱ ὕμνοι ποὺ περιέχονται σὲ αὐτὴ καὶ μεταδίδονται ἀπὸ τὰ ΜΜΕ ἔχουν μιὰ ὀργανικὴ σύνδεση μὲ τὸ συνολικὸ περιεχόμενον τῆς Ἀκολουθίας καὶ τὸ συγκεκριμένον ἐκκλησιαστικὸ γεγονός, στὸ ὁποῖο αὐτὴ ἀναφέρεται (Ἦρθρος, Ἐσπερινός, Θ. Λειτουργία, Χριστούγεννα, Πάσχα κ.λπ.). Ὁ Τρισάγιος Ὑμνος π.χ. ἢ ὁ Χερουδικὸς Ὑμνος εἶναι ὕμνοι ὀργανικὰ συνδεδεμένοι μὲ τὴ Θ. Λειτουργία. Ὁ ὑπέροχος ὕμνος «Τῆ Ὑπερμάχῳ» ἀνήκει ὀργανικὰ στὴν Ἀκολουθία τῶν Χαιρετισμῶν ποὺ τελεῖται κατὰ τὴν περίοδο τῆς Μ. Σαρακοστῆς. Ὅταν ὅμως οἱ ὕμνοι αὐτοὶ μεταδίδονται αὐτοτελῶς καὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς Ἀκολουθίες, στὶς ὁποῖες ὀργανικὰ ἀνήκουν, χάνουν τὴ λειτουργικὴ τους σημασία καὶ γί-

1. Τὸ στοιχεῖο αὐτὸ ὀδηγεῖ στὴ σκέψη ὅτι ἡ σύγχρονη αὐτὴ μουσική, σὲ συνδυασμὸ ἀσφαλῶς μὲ τὶς σπασμωδικὰ κινήσεις τοῦ χοροῦ, εἶναι ἕνα εἶδος ἰσχυροῦ ναρκοτικοῦ, τοῦ ὁποίου κάνουν χρῆση οἱ νέοι, γιὰ νὰ καλύψουν τὸ κενὸ καὶ τὴν ἀνασφάλεια ποὺ νιώθουν στὴ ζωὴ τους!

ΤΟ "ΣΥΜΒΟΛΟ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ,"*

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΓΕΡΘΕΟΥ ΒΛΑΧΟΥ
Ἱεροκήρυκος Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

ε) Ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ ἰδιότητες.

«Εἰς μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν».

Τὸ «Σύμβολο τῆς Πίστεως» εἶναι ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Κάθε αἵρεση καταδικάζεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἢ ὅποια ἔχει δλόκληρη τὴν ἀλήθεια, γι' αὐτὸ καὶ χρειάστηκε νὰ τεθῆ τὸ θέμα περὶ τῆς Ἐκκλησίας στὸ «Σύμβολο τῆς Πίστεως».

Ἡ Ἐκκλησία γιὰ τὴν ὅποια γίνεται λόγος στὸ «Σύμβολο τῆς Πίστεως» δὲν εἶναι μιὰ ἀφηρημένη Ἐκκλησία, ἀλλὰ τὸ θεανθρώπινον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ δὲ ἡ Ἐκκλησία συνδέεται στενότερα μὲ τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὴν θεία Εὐχαριστία. Στὴν Ἐκκλησία δὲν ἀνήκουν ὅλοι οἱ Χριστιανοί, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν ἀληθινὴ πίστη (Ὁρθοδοξία) καὶ ἀληθινὴ Εὐχαριστία. Λέγεται αὐτὸ γιὰ νὰ μὴ νομίσουμε ὅτι εἶναι ὀρθὴ ἡ θεωρία τῶν κλάδων, σύμφωνα μὲ τὴν ὅποια ὅλοι οἱ Χριστιανοί, ἔστω κι ἂν ἔχουν πεπλανημένες ἀντιλήψεις καὶ ἔχουν ἀποκοπῆ ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀποτελοῦν κλάδους ἐνὸς ἐνιαίου δένδρου.

Στοὺς δυτικούς γίνεται διάκριση μεταξὺ «τοῦ ἀληθινοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ», ποὺ εἶναι ὁ ἄρτος τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ τοῦ «μυστικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ», ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία σὰν διοίκηση περισσότερο. Στὴν Ὁρθοδοξία δὲν γίνεται αὐτὴ ἡ διάκριση μεταξὺ μυστικοῦ καὶ ἀληθινοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ μεταξὺ θείας Εὐχαριστίας καὶ Ἐκκλησίας. Ἐμεῖς, ὅταν μιλοῦμε γιὰ Ἐκκλησία ἐννοοῦμε τρία πράγματα, τὰ ὅποια εἶναι συνδεδεμένα μεταξὺ τους. Πρῶτον, εἶναι ἡ τεθεωμένη σάρκα, τὴν ὅποια προσέλαβε ὁ Χριστὸς καὶ θέωσε. Δεύτερον, ὁ καθα-

νοί, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν ἀληθινὴ πίστη (Ὁρθοδοξία) καὶ ἀληθινὴ Εὐχαριστία. Λέγεται αὐτὸ γιὰ νὰ μὴ νομίσουμε ὅτι εἶναι ὀρθὴ ἡ θεωρία τῶν κλάδων, σύμφωνα μὲ τὴν ὅποια ὅλοι οἱ Χριστιανοί, ἔστω κι ἂν ἔχουν πεπλανημένες ἀντιλήψεις καὶ ἔχουν ἀποκοπῆ ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀποτελοῦν κλάδους ἐνὸς ἐνιαίου δένδρου.

Στοὺς δυτικούς γίνεται διάκριση μεταξὺ «τοῦ ἀληθινοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ», ποὺ εἶναι ὁ ἄρτος τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ τοῦ «μυστικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ», ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία σὰν διοίκηση περισσότερο. Στὴν Ὁρθοδοξία δὲν γίνεται αὐτὴ ἡ διάκριση μεταξὺ μυστικοῦ καὶ ἀληθινοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ μεταξὺ θείας Εὐχαριστίας καὶ Ἐκκλησίας. Ἐμεῖς, ὅταν μιλοῦμε γιὰ Ἐκκλησία ἐννοοῦμε τρία πράγματα, τὰ ὅποια εἶναι συνδεδεμένα μεταξὺ τους. Πρῶτον, εἶναι ἡ τεθεωμένη σάρκα, τὴν ὅποια προσέλαβε ὁ Χριστὸς καὶ θέωσε. Δεύτερον, ὁ καθα-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 12 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

νοὶ ἀπλῶς ὕμνοι ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ἀπὸ σεβασμὸ λοιπὸν στὴ λειτουργικὴ τους χρῆση καὶ τὴν καθορισμένη τους θέση μέσα στὸν ἐκκλησιαστικὸ χρόνον, καλὸ θὰ εἶναι οἱ ὕμνοι αὐτοὶ νὰ μὴ μεταδίδονται ἐὺ καί ρωσ ἀ καί ρωσ. Οἱ ὕμνοι π.χ. τῶν Χριστουγέννων νὰ μὴ μεταδίδονται τὴν ἀνοιξὴ ἢ τὸ καλοκαίρι καὶ ἢ μετὰδοση τῶν ὕμνων τῆς Μ. Ἐβδομάδος χρονικὰ νὰ μὴ ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν περίοδο τῆς Μ. Σαρακοστής καὶ τοῦ Πάσχα. Χορωδίες ποὺ ψάλλουν ἐπίκαιρους ὕμνους στὶς διαφορὰς ἐποχὰς καὶ ἑορτὰς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους πρέπει νὰ προτιμῶνται καὶ νὰ προβάλλονται. Διότι, ἐκτὸς τῆς μουσικῆς προσφορὰς, συμπάλλουν σὲ μιὰ μουσικὴ ἀγωγή καὶ παιδεία ποὺ τόσο μεγάλη ἀνάγκη ἔχει τὸ ὀρθόδοξο πλήρωμα.

Ποιά τῶρα θέση μπορεῖ νὰ ἔχει ἡ ψυχὰ γιὰ τὰ προγράμματα τῶν ΕΡΣ; Οἱ μορφὲς τῆς σύγχρονης ψυχαγωγίας εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλες, λόγῳ δὲ τοῦ σκοποῦ τὸν ὅποιο ἔχει (χαλάρωση καὶ διασκέδαση), συνδυάζεται μὲ τὰ στοιχεῖα τοῦ κωμικοῦ (κωμωδία), τῆς σάτυρας (ἐπιθεώρηση), τοῦ εὐκολοῦ κέρδους (παιγνίδια τύχης) κ.λπ. Εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστικὸ ὅτι ὅλες οἱ μορφὲς τῆς σύγχρονης ψυχαγωγίας ἔχουν ἔντονα τὰ στοιχεῖα τῆς σεξουαλικότητος καὶ τῆς ἀνηθικότητος (amoralité). Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ καθιστοῦν

τὴ σύγχρονη κοσμικὴ ψυχαγωγία ἀκατάλληλη γιὰ ἐπαιδαγωγικὴ χρησιμοποίησίν της ἀπὸ τοὺς ΕΡΣ. Μιὰ διαφορετικὴ τοποθέτηση μποροῦμε μὲ βεβαιότητα νὰ τὴ χαρακτηρίσουμε ὡς ἀντιχριστιανικὴ καὶ βέβηλη (profane), διότι εἶναι ἀντίθετη καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ πρὸς τὴν ἔννοια τοῦ ἱεροῦ (sacre). Ἄλλωστε εἶναι τόσο μεγάλη καὶ καταχρηστικὴ ἡ προσφορὰ τῆς κοσμικῆς ψυχαγωγίας ἀπὸ τὰ κοινὰ ΜΜΕ, ὥστε ὁ ἀποκλεισμός της ἀπὸ τοὺς ΕΡΣ ὄχι μόνον δικαιολογεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται.

Ἄς ἀφοσιωθεῖ ἡ Ἐκκλησία στὴν ἀληθινὴ «ψυχαγωγία» τῶν ἀνθρώπων ποὺ εἶναι ἡ ἀγωγή τῆς ψυχῆς. Ἡ ἀγωγή ἄλλωστε αὐτὴ εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Ἄν ἄλλοι παράγοντες «τοῦ κόσμου τούτου» λησμονοῦν ἢ καὶ ἀγνοοῦν τὸν ἀληθινὸν χαρακτῆρα τῆς ψυχαγωγίας, ἡ Ἐκκλησία δὲν μπορεῖ. Ἐὰν καὶ αὐτὴ κάνει κάτι τέτοιο, τότε προδίδει τὴν ἀποστολὴν της στὸν κόσμον. Ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει καὶ ἐργάζεται στὸν κόσμον ὄχι γιὰ νὰ συμβιβάζεται μαζί του, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸν ἀφυπνίζει, νὰ τὸν ἀλλοιώνει καὶ νὰ τὸν ὀδηγεῖ στὸν ἀληθινὸν προορισμὸν του. Οἱ ΕΡΣ πρέπει νὰ λειτουργοῦν σὰν σάλπιγγες τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ποὺ μὲ τὸ δικὸν τους τρόπο, θὰ σαλπίζουν ἀκατάπαυστα τὸ μήνυμα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

γιασμένους Ἄρτος ἐπὶ τῆς Ἁγίας Τραπέζης, ὁ ὁποῖος μεταβλήθηκε σὲ Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ. Τρίτον, οἱ ἅγιοι πού εἶναι τὰ μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι, οἱ ἅγιοι εἶναι πραγματικά μέλη τοῦ Ἄναστημένου Σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ μετέχουν τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ.

Τέσσερις εἶναι οἱ ἰδιότητες τῆς Ἐκκλησίας. Λέγεται «μία», γιατί παρὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἶναι μία, ἀφοῦ ἔχει μία κεφαλή καὶ γιατί εἶναι ὁ μοναδικὸς χώρος τῆς σωτηρίας. Μία εἶναι ἡ Κεφαλή καὶ ἓνα εἶναι τὸ σῶμα. Λέγεται «ἅγια», γιατί ἀγιάσθηκε ἀπὸ τὴν Κεφαλή της, πού εἶναι ἅγια. Τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἀγιάζονται ἀπὸ αὐτὴν καὶ δὲν ἀγιάζουν αὐτὰ τὴν Ἐκκλησία. Λέγεται «καθολική», γιατί ὑπάρχει σὲ ὅλο τὸν κόσμο, διαθέτει ὀλόκληρη τὴν ἀλήθεια γιὰ τὸν Θεό, τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν σωτηρία καὶ γιατί ἡ ζωὴ της εἶναι κοινὴ γιὰ ὅλα τὰ μέλη. Λέγεται ἀκόμη «ἀποστολική» γιατί ἀρχὴ της ἔχει τὸν Χριστό, πού εἶναι Ἀπόστολος καὶ Ἀρχιερεὺς, γιατί θεμελιώθηκε στὸ θεμέλιο τῶν Ἀποστόλων καὶ γιατί εἶναι πατερική. Ἐπειδὴ εἶναι πατερική, ἔχουμε τὴν βεβαιότητα ὅτι εἶναι καὶ ἀποστολική, ἀφοῦ οἱ ἅγιοι Πατέρες εἶναι διάδοχοι στὴν πίστη, τὴν ζωὴ καὶ τὴν χειροτονία τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

Μέλη πραγματικά τῆς Ἐκκλησίας εἶναι οἱ ἅγιοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι φορεῖς τῆς ἀμιάτου Παράδοσώς της. Αὐτοὶ εἶναι τὰ πραγματικά μέλη τοῦ Θεανθρωπίνου Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Οἱ ἅγιοι χωρίζονται σὲ πολλὲς κατηγορίες, ὅπως Προφῆτες, Ἀπόστολοι, μάρτυρες, ὄσιοι, κ.λπ. ἀνάλογα μὲ τὸν χρόνο καὶ τὸν τρόπο ζωῆς, τὴν ἡλικία καὶ τὴν διακονία πού εἶχαν στὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν τρόπο τῆς ἐξόδου ἀπὸ τὴν ζωὴ αὐτή. Ἔχουν ἐνότητα μεταξὺ τους, γιατί ζωογονοῦνται ἀπὸ τὴν ἴδια Κεφαλή καὶ ἐμπνέονται ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ὅλοι οἱ ἅγιοι εἶναι κατοικητήρια τοῦ Ἁγίου Τριαδικοῦ Θεοῦ καὶ Ναοὶ τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Οἱ ἅγιοι λέγονται ἔτσι, γιατί μετέχουν κατὰ διαφόρους βαθμοὺς τῆς ἀγιότητος τοῦ Θεοῦ, δηλαδή τῆς καθαρτικῆς, φωτιστικῆς καὶ θεοποιοῦ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ.

Δυνάμει μέλη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καὶ ὅσοι ἔχουν βαπτισθῆ καὶ ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ ζήσουν σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ φθάσουν νὰ γίνουν ἐνεργεῖα καὶ ζωντανὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας.

στ) Μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

«Ὁμολογῶ ἐν Βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν».

Ἡ Ἐκκλησία «σημαίνεται ἐν τοῖς μυστηρίοις».

Διὰ τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας ὁ Χριστιανὸς ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι μέλος τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ δι' αὐτῶν ἐνώνεται μὲ τὸ Θεανθρώπινο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ γεύεται τῆς θείας Χάριτος.

Τὸ Ἅγιο Βάπτισμα λέγεται καὶ εἶναι εἰσαγωγικὸ μυστήριον, γιατί αὐτὸ μᾶς εἰσάγει στὴν Ἐκκλησία καὶ μᾶς καθιστᾶ μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Τὸ Βάπτισμα μᾶς ἐγκεντρίζει στὴν νέα ζωὴ. Ὅπως λέγαμε καὶ στὴν ἀρχή, τοῦ μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία προηγείτο κατήχηση, ἡ ὁποία καθάριζε τὸν ἄνθρωπο καὶ τοῦ ἔδινε τὴν δυνατότητα νὰ γίνῃ πραγματικὸ μέλος τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἡ μελέτη τῶν εὐχῶν τοῦ μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος δείχνει ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς του καὶ ποιά εἶναι ἡ μεγάλη ἀξία πού ἔχει.

Ὁ Χριστὸς παρήγγειλε στοὺς Μαθητὰς Του: «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλαμην ὑμῖν» (Μαθ. κη', 19-20). Ἐπομένως, καλοῦνται νὰ καταστήσουν τοὺς ἀνθρώπους Μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸ νὰ τοὺς βαπτίζουν καὶ νὰ τοὺς διδάσκουν νὰ τηροῦν τὶς ἐντολές Του. Ἄρα χρειάζεται τὸ Βάπτισμα, ἀλλὰ καὶ ἡ ἄσκησις, ἡ ὁποία δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ προσπάθεια νὰ τηρήσουμε στὴν ζωὴ μας τὶς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ. Μυστήρια χωρὶς τὴν ἄσκηση εἶναι, τρόπον τινά, μαγεία, καὶ ἄσκηση χωρὶς τὰ μυστήρια δὲν συνιστοῦν κοινωνία μὲ τὸν Χριστό.

Ὁ Χριστὸς εἶπε στὸν Νικόδημο: «ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ ἔξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Ἰω. γ', 5). Κατὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ ἁγίου Συμεῶν τοῦ νέου Θεολόγου, ἀπαιτεῖται νὰ συνδεθῆ τὸ Βάπτισμα τοῦ ὕδατος μὲ τὸ Βάπτισμα τοῦ Πνεύματος, πού εἶναι ἡ ἔλευση τῆς θείας Χάριτος μέσα στὴν καρδιά. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα ἀναφέρεται στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Σαμαρείας εἶχαν βαπτισθῆ «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ», ἀλλὰ δὲν εἶχαν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Τότε ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης πῆγαν στὴν Σαμαρεία καὶ «ἐπέτιθον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐλάμβανον Πνεῦμα Ἅγιον» (Πρ. η', 14-17). Ἡ ἐπίθεση τῶν χειρῶν συνδέεται σήμερα μὲ τὸ Ἅγιον Χρίσμα. (Συνεχίζεται)

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὲς ἐπιταγὲς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειῶνουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

ΣΥΖΕΥΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΑΞΕΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΝ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ *

Τοῦ κ. ΗΛΙΑ Ι. ΠΑΤΣΑΒΟΥ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ἡ κυρία ἔμφασις εἰς τὴν Π.Θ.Ε. κατὰ τὸ α' ἔτος σπουδῶν θεολογίας εἶναι ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ εἰς προγράμματα διὰ τὴν νεολαίαν ἐντὸς τῶν τοπικῶν ἐνοριῶν. Ἐπίσης ἕκαστος φοιτητὴς διδάσκει εἰς τὸ κατηχητικὸν σχολεῖον διὰ τὴν γνῶσιν ἀπὸ προσωπικῆν πείραν τὸ πρόγραμμα θρησκευτικῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς ἐνορίας. Ἀμφότερα τὰ ποιμαντικὰ ἔργα θεωροῦνται συμπληρωματικὰ συστατικὰ τοῦ μαθήματος χριστιανικῆς παιδαγωγικῆς.

Κεντρικὴ φάσις τοῦ προγράμματος Π.Θ.Ε. εἰς τὸ β' ἔτος σπουδῶν θεολογίας προβλέπει τὴν τακτικὴν ἐπίσκεψιν νοσηλευομένων εἰς τὰ νοσοκομεία μετὰ τοῦ ἱερέως. Μετὰ τὸ πέρασ κάθε ἐπισκέψεως ἀκολουθεῖ σύσκεψις φοιτητοῦ καὶ ἐπόπτου ἱερέως διὰ τὰ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν γενόμενα. Πάντα ταῦτα ἐκτελοῦνται ἐν συναρτήσει μετὰ τὰ μαθήματα ποιμαντικῆς θεολογίας. Παράλληλως μετὰ τὰ ἀνωτέρω, ἕκαστος φοιτητὴς ὑποχρεοῦται ν' ἀρχίξῃ τὴν σύνταξιν καὶ ἐκφώνησιν κηρυγμάτων εἰς τὰς δύο ἐν χρήσει γλώσσας, ἀγγλιστί καὶ ἑλληνιστί. Ἐδῶ χρησιμεύουν τὰ μαθήματα ὁμιλητικῆς καὶ ἐρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης ὡς βοηθητικὰ μέσα διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος.

Κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ προγράμματος Π.Θ.Ε. διὰ τοὺς φοιτητὰς τοῦ γ' ἔτους σπουδῶν θεολογίας εἶναι ἡ παρακολούθησις τῆς διοικητικῆς λειτουργίας τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ. Τοῦτο ἐπιδιώκεται διὰ τῆς παρακολούθησεως διαφόρων συνεδριάσεων τῶν ἐνοριακῶν ὀργανώσεων (ἐνοριακοῦ συμβουλίου, φιλοπτώχου ἀδελφότητος, νεολαίας κ.λπ.) καὶ διὰ τακτικῶν συσκέψεων μετὰ τοῦ ἱερέως ὅπου συζητῶνται ὅλα τὰ συναφῆ θέματα, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν οικονομικῶν ἀναγκῶν τοῦ ναοῦ. Τὰ θεωρητικὰ πλαίσια ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκτυλίσσονται τὰ ἀνωτέρω εἶναι τὰ μαθήματα κανονικοῦ δικαίου καὶ ἐνοριακῆς διοικήσεως. Ἀσκήσις εἰς τὴν ψαλτικὴν καὶ τὴν τελετουργικὴν ἀπαιτεῖται διὰ τὰ μαθήματα βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ λειτουργικῆς. Ἀναμένεται δὲ ὅπως ὁ φοιτητὴς συνεχίσῃ καὶ ἀποπερατώσῃ τὴν κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος ἀρξαμένην σύνταξιν καὶ ἐκφώνησιν κηρυγμάτων (μέχρι 6 συνολικῶν).

Κατόπιν συστάσεως τοῦ ὑπευθύνου Π.Θ.Ε. ὁ φοι-

τητὴς δύναται νὰ ἀσκηθῇ μετ' ἰδικὴν του προτίμησιν καὶ ἐπὶ ἐν ἔτος εἰς ἐν ἐκ τῶν διαφόρων προγραμμάτων τὰ ὁποῖα λειτουργοῦν ἐκτὸς ἐνοριακῶν πλαισίων. Μεταξὺ τῶν προγραμμάτων τούτων συναριθμοῦνται τὰ ἀκόλουθα: διακονία πρὸς τοὺς ὑπερήλικας τροφίμους τοῦ ἑλληνικοῦ γηροκομείου τῆς περιοχῆς· πνευματικὴ συμπάστασις πρὸς ὀρθοδόξους φοιτητὰς οἱ ὅποιοι σπουδάζουν εἰς γειτονικὰ πανεπιστήμια· διακονία πρὸς φυλακισμένους ἢ καὶ νεαρὰ πρόσωπα ὑπὸ ἐπιμέλειαν δικαστικῶν ἀρχῶν· ἐποπτεία νέων καὶ νεανίδων εἰς θερινὰς κατασκηνώσεις· ποιμαντικὴ καὶ φιλανθρωπικὴ δρᾶσις ἀπὸ τηλεφώνου (ἐνδιαφερόμενοι νὰ μάθουν διὰ τὴν Ὀρθοδοξίαν ἢ ν' ἀκούσουν τὴν φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰς πρόβλημα πού τοὺς ἀπασχολεῖ, τηλεφωνοῦν εἰς εἰδικὸν ἀριθμὸν καὶ συνδιαλέγονται μετ' ἐμπείρους φοιτητὰς). Οἱ φοιτηταὶ εἶναι δυνατὸν νὰ δηλώσουν ἐπίσης συμμετοχὴν εἰς ἐν ἐκ τῶν πολλῶν προγραμμάτων τὰ ὁποῖα προσφέρονται ἀπὸ τὸν Σύνδεσμον τῶν ἐγγένων θεολογικῶν σχολῶν τῆς περιοχῆς μείζονος Βυστωνῆς γνωστὸν ὡς BOSTON THEOLOGICAL INSTITUTE (BTI). Ἐκάστη τῶν ἐγγένων σχολῶν μελῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ ἡμετέρα Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἐπιδίδει ἐν ἡ περισσώτερα προγράμματα κυρίως διὰ τοὺς φοιτητὰς τῆς. Ἐπιτρέπεται, ὅμως, καὶ ἐνθαρρύνεται τὴν ἐγγραφὴν φοιτητῶν καὶ φοιτητριῶν τῶν ἄλλων θεολογικῶν σχολῶν διὰ μίαν ἀντιπροσωπευτικώτεραν σύνθεσιν τῶν ομάδων προβληματισμοῦ.

Ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ ὅλου προγράμματος θεολογικῆς ποιμαντικῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι αἱ ἐβδομαδιαῖαι φροντιστηριακαὶ ἀσκήσεις, αἱ ὁποῖαι κατευθύνονται ὑπὸ καθηγητῶν τῆς σχολῆς ἢ καὶ ἐμπείρων κληρικῶν - ἐποπτῶν τοῦ προγράμματος. Εἶναι ἀπαραίτητον νὰ συμμετέχουν οἱ καθηγηταὶ εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ προγράμματος. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καταβάλλεται ἔντονος προσπάθεια ἐνσωματώσεως αὐτῶν εἰς τὰς θεολογικὰς συζητήσεις αἱ ὁποῖαι διεξάγονται εἰς τὰ πλαίσια τῶν ἐβδομαδιαίων φροντιστηριακῶν ἀσκήσεων. Ἔτσι μάλιστα, προσφέρεται ἰδανικὴ εὐκαιρία συζεύξεως τῆς θεωρίας — ἀντιπροσωπευομένης ἀπὸ τὰς ἀπόψεις τῶν καθηγητῶν καὶ τῆς πράξεως — ἀντιπροσωπευομένης ἀπὸ τὰς ἀπόψεις τοῦ ἐπόπτου καὶ τῶν φοιτητῶν. Ὅταν τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα ἔχει σχέσιν μετὰ τὴν ὁμιλητικὴν, συνήθως ὁ καθηγητὴς τῆς ὁμιλη-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 14 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ *

(1826 - 1872)

Ένας διακεκριμένος Μεσαιωνοδίκης Μοναχός

Τοῦ κ. ΠΑΝ. Θ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ
Θεολόγου - Δ)ντοῦ Γυμνασίου

Στὸν Α' τόμο μεγάλου σχήματος ἐμπεριέχονται τὰ ἐξῆς κατ' ἀλφαθητικὴ σειρὰ ἀντίγραφα ἀπὸ χειρόγραφα:

1. Ἀντιοχείας Πατριάρχαι ἀπὸ Χριστοῦ, σελ. 49, 640 β' μικροῦ.
2. Ἀνδρέας Ἰδρωμένος, σελ. 233.
3. Ἀθανασίου Πατριάρχου Κων)λεως, Ἐπιστολαί, σελ. 5-16.
4. Ἀνδρονίκου Καματηροῦ προσίμια, σελ. 158.
5. Βασιλείου Κερκύρας πρὸς Πάπαν Ρώμης, σελ. 69 καὶ 179 Γ' μεγάλου.
6. Βασιλείου Βουλγαρίας πρὸς Πατριάρχην, σελ. 179.
7. Βαρλαάμ μοναχοῦ πρὸς Ἀρχιεπίσκοπον Νικόλαον περὶ Πάπα, σελ. 74.
8. Βέκκου κατὰ, ἔκθεσις ἐκ τοῦ τόμου πίστεως, σελ. 77.
9. Γεννάδιος τῆ μεγάλῃ Δουκί, σελ. 143.
10. Γεννάδιος Σχολάριος τῆ Μητροπολίτη Μηδείας Θεοφάνει, σελ. 125.
11. Γεννάδιος ἐπὶ τῆ ἀλόγῳ καινοτομίᾳ, σελ. 145 καὶ 25 Δ' μεγ.
12. Γεννάδιος ἐξ μῆνας πρὸ τῆς ἀλώσεως Κων) πύλεως, σελ. 150.
13. Γερμανοῦ Πατριάρχου ὁμολογία ἀληθοῦς πίστεως, σελ. 71 καὶ 182 Γ' μεγ.
14. Γερμανοῦ Πατριάρχου Κων)λεως καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ Πάπα, σελ. 101.
15. Γερμανοῦ Πατριάρχου Κων)λεως κατὰ Νεοφύτου, σελ. 113.
16. Γερμανοῦ Πατριάρχου Κων)λεως ἐπιστολὴ Β' πρὸς Κυπρίους, σελ. 117.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 22 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

τικῆς ἢ ἐρμηνείας τῆς καινῆς διαθήκης λαμβάνει μέρος. Ὅταν ἔχει σχέσιν μὲ τὴν λειτουργικὴν, ὁ καθηγητὴς τῆς λειτουργικῆς ὅταν μὲ τὴν ἐνοριακὴν διόκησιν, ὁ καθηγητὴς κανονικοῦ δικαίου κ.ο.κ.

(Συνεχίζεται)

17. Γερμανοῦ Πατριάρχου πρὸς Βασιλεῖον Βουλγαρίας, σελ. 178.

18. Γεώργιος Σχολάριος τῷ βασιλεῖ Τραπεζούντος Ἰωάννη, σελ. 121.

19. Γεωργίου Αἰτωλοῦ ρῆμα εἰς Ἀνδρονίκον Μιχαὴλ Κατακουζηνόν, σελ. 153.

20. Γεωργίου Σκυλίτζη πρωτοκουπαλάτου ἱαμβικοὶ στίχοι, σελ. 157 καὶ 160.

21. Γρηγορίου Πατριάρχου τοῦ Κυπρίου ἔκθεσις τόμου κατὰ Βέκκου, σελ. 77.

22. Γρηγορίου Πατριάρχου τοῦ Κυπρίου Ὁμολογία, σελ. 86.

23. Γρηγορίου Πατριάρχου τοῦ Κυπρίου (πιττάκιον), σελ. 89.

24. Γρηγορίου Πατριάρχου τοῦ Κυπρίου Ἀπολογία, σελ. 90.

25. Γρηγορίου Παλαμᾶ ἐπιστολαὶ εἰς μοναχοῦς Διονύσιον καὶ Γρηγόριον, σελ. 161 καὶ 170.

26. Δημητρίου Βουλγαρίας Χωματιανοῦ πρὸς Πατριάρχην Γερμανόν, σελ. 177.

27. Δημητρίου Βουλγαρίας ἐρμηνεία εἰς γραφικὰ ρητὰ, σελ. 189.

28. Ἐπιστολαὶ σωζόμεναι, σελ. 433-438 καὶ 441.

29. Ἐπιφανίου Κων)λεως (;) περὶ χωρισμοῦ τῶν Λατίνων, σελ. 53.

30. Εὐγενίου Βουλγάρεως μαθηταὶ ἐν Ἀθωνιάδι, σελ. 25.

31. Εὐδοκίας βασιλίδος περὶ ἁγίου Κυπριανοῦ στίχοι, σελ. 383.

32. Theodosii Meliteni Chronographia, σελ. 197.

33. Θεοδώρου Κουροπαλάτου περὶ ἀζύμων καὶ περὶ Ἁγ. Πνεύματος Λόγοι, σελ. 217 καὶ 139 Δ' μεγάλου σχήμ.

34. Ἰωάννου Ἀντιοχείας λόγος περὶ ἀζύμων πρὸ τοῦ Ἀνδριανουπόλεως, σελ. 257.

35. Ἰωάννου Κων)λεως τοῦ Καλέκα, Κυριακῆ πρὸ τῆς ὑψώσεως, σελ. 269.

36. Ἰωάννου Ξιφιλίνου λόγος εἰς Κυριακὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, σελ. 273.

(Συνεχίζεται)

ΝΟΥΘΗΣΙΑΣ ΡΗΜΑΤΑ*

Τοῦ κ. ΑΘΑΝ. Γ. ΜΕΛΙΣΣΑΡΗ
Φοιτητοῦ Θεολογίας

Ὁ δὸς ἀγιότητος.

— Ἀκούστε, οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι ἀγωνίσθη-
καν νὰ ἀρέσουν στὸν Θεό. Περισσότερο στὸ Θεὸ παρά
στοὺς ἀνθρώπους. Ἐμίσησαν τὴν δόξα τῶν ἀνθρώπων
καὶ πόθησαν βαθιὰ μέσα τους τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ.
Ἔτσι ἔγιναν σαλοὶ γιὰ τὸν κόσμον, γιὰ νὰ γίνουν ἅγιοι
ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

— Μὲ συγχωρεῖτε, γέροντα, ἀλλὰ σᾶς παρακαλῶ,
νὰ μᾶς ἐξηγήσετε τὸν τρόπο, τὴν μέθοδο, μὲ ἄλλα
λόγια, πὼς ἀγωνίσθησαν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι γιὰ νὰ
ἀρέσουν στὸν Θεό.

— Κατάλαβα, τί ζητᾶς. Κοιτάξτε ἐδῶ, παιδιά μου,
νὰ καταλάβετε πὼς ἀγωνίζεται ὁ πνευματικὸς ἄνθρω-
πος γιὰ νὰ φθάσει στὸν Θεό. Ξεκινᾷει πρῶτα στὴν
πνευματικὴ ζωὴ ἀπὸ τὴν ὑποκρισία καὶ σιγά-σιγά
φθάνει στὴν εὐκρίνεια. Ἀγωνίζεται στὴν ἀρχὴ ὑπο-
κριτικὰ καὶ στὴν συνέχεια, ἀγωνίζεται ἐνσυνειδητὰ,
μὲ εὐκρίνεια. Ὅταν φθάνει, ὅμως, νὰ ἀγωνίζεται
στὴν πνευματικὴ ζωὴ μὲ εὐκρίνεια τότε ἀρχίζουν τὰ
δύσκολα. Ἡ εὐκρίνεια δὲν τὸν βοηθεῖ πνευματικὰ.
Λαμβάνει τὴν δόξα τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι τὸν ἐ-
παινοῦν. Τότε, ξέρετε τί κάνει; Γιὰ νὰ μὴν ἀπωλέσει
τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ, ἐξαιτίας τῆς δόξας τῶν ἀνθρώ-
πων πέφτει πάλι στὴν ὑποκρισία. Καὶ ὑποκρίνεται μὲ
ἀποτέλεσμα νὰ μὴν πειράζεται στὸν πνευματικὸ ἀγῶ-
να του καὶ ἔτσι νὰ βαδίζει ὁδὸ θεώσεως. Ὑποκρίνεται,
οἱ ἄνθρωποι δὲν τὸν θαυμάζουν καὶ τότε ὁ πνευματι-
κὸς ἄνθρωπος ἀγωνίζεται ἀπερίσπαστος, ἀτενίζοντας
μόνον τὸν Θεό.

Πνευματικὸ καὶ κοσμικὸ πνεῦ-
μα.

Κάποιος ἀπὸ μᾶς ρώτησε: Γέροντα, εἶπατε,
προηγούμενος γιὰ τὸ πνευματικὸ καὶ κοσμικὸ πνεῦ-
μα. Ἄν δὲν σᾶς κουράζει, νὰ μᾶς πεῖτε περισσότε-
ρα, γιατί δυσκολευόμαστε στὰ πνευματικὰ...

— Ναι, ὑπάρχει τὸ πνευματικὸ καὶ τὸ κοσμικὸ
πνεῦμα, ὅπως ὑπάρχουν τὰ πνευματικὰ καὶ τὰ κοσμι-
κὰ κριτήρια, στὴν κοινωνία μας. Βέβαια τὰ κοσμικὰ
κριτήρια νικοῦν τὰ πνευματικὰ. Στὴν ἐποχὴ μας ὁ-
ποῖος ἔχει πνευματικὰ κριτήρια, ἔχει λιγότερα δικαιώ-

ματα στὴν κοινωνία μας. Ἐνῶ ἀντίθετα, ὅποιος ἔχει
κοσμικὰ κριτήρια, ἔχει περισσότερα δικαιώματα στὸν
κόσμο. ἔχει δύναμη νὰ κτυπάει, νὰ ἀδικεῖ, νὰ βρίζει,
νὰ κάνει ὅ,τι θέλει καὶ νὰ πετυχαίνει ὅ,τι τοῦ ἀρέσει.
Ὅμως ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει πνευματικὰ κριτήρια
στὴν ζωὴ του... Ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος πρέπει νὰ
ἔχει πνευματικὴ λογικὴ. Τὰ κριτήριά του πρέπει νὰ
εἶναι πνευματικὰ, ὄχι κοσμικὰ. Ὁ πνευματικὸς ἄνθρω-
πος πρέπει νὰ ἴναι ἀδιάφορος γιὰ τὰ κοσμικὰ κριτή-
ρια...

Οἱ ἀπαντήσεις τοῦ γέροντα μεστές, κρίνα εὐωδια-
στά, θεοφώτιστες σκέψεις, «εἰς ὁσμὴν εὐωδίας», βγαλ-
μένες ἀπὸ μιὰ μορφὴ «κεκαθαρμένη ἐπταπλασίως».

Ὁ ἄνθρωπος νὰ βρεῖ τὴν ἀ-
ξία του.

Σταμάτησε γιὰ λίγο. Μᾶς κοίταξε μὲ τὸ ἥρεμο
βλέμμα του, εἶπε: Στὴν ἐποχὴ μας ἡ ἁμαρτία ἔγινε
μόδα. Δὲν ὑπάρχει σήμερα, φόβος Κυρίου. Καὶ ἓνα
πράγμα ποὺ θλίβει, σήμερα, εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος
ἔχει χάσει... τὴν ἀξία του. Ἔχει γίνει πολὺ φθηνός,
ἴσως, θὰ τολμοῦσα νὰ πῶ, ὅτι πιὸ φθηνὸ ὑπάρχει
σήμερα. Εἶναι, λοιπόν, ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος νὰ βρεῖ
τὴν ἀξία του. Αὐτὴ ποὺ πρέπει νὰ ἔχει. Πρέπει νὰ
ἀποκτήσει τὸ σεβασμὸ του. Αὐτὸ ἐπείγει...

— Τί ἐννοεῖτε νὰ ἀποκτήσει ὁ ἄνθρωπος τὸν σεβα-
σμὸ του. Μπορεῖτε νὰ γίνετε πιὸ ἀναλυτικὸς καὶ πιὸ
συγκεκριμένος; τὸν ρωτήσαμε ἀπορημένοι.

(Συνεχίζεται)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς τῶν περιοδι-
κῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟ-
ΛΟΓΙΑ», κάθε ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς τους νὰ
τὴ γνωρίζουν ἀμέσως στὰ Γραφεῖα τῶν Περι-
οδικῶν, Ἰωάννου Γεωργαδίου 14, 115 21 Ἀθήνα,
ἀναφέροντας ἀπαραίτητα καὶ τὴν παλαιὰ τους
διεύθυνση, γιὰ νὰ γίνεαι κανονικὰ ἡ ἀποστολὴ
τῶν Περιοδικῶν.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 27 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

Η ΕΝΩΣΗ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

προκειμένου να προβάλλει τα προβλήματα και τα δίκαια αιτήματα της τάξεως των πολύτεκνων οικογενειών, οι οποίες τις τελευταίες δεκαετίες —δυστυχώς— λιγοστεύουν, από το περασμένο έτος εκδίδει ένα συμπαθητικό ένημερωτικό δελτίο, με τίτλο «Ο Σύνδεσμος της Ένώσεως Πολυτέκνων Αθηνών». Τα άρθρα, τα σχόλια, τα αναδημοσιευόμενα αποσπάσματα από τον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο, οι ειδήσεις και οι ανακοινώσεις, ή επιμελημένη εμφάνιση κ.λπ., προοιωνίζουν ότι το δελτίο σύντομα θα εξελιχθεί σε εύχρηστο όργανο προβολής των δίκαιων αιτημάτων των πολυτέκνων, όχι μόνο των Αθηνών, αλλά —γιατί όχι— και της Ελλάδος. Για περισσότερες πληροφορίες: Πειραιώς 686 - 10436 Αθήνα, τηλ. 5235.807, 5238.150.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΧΟΡΩΔΙΑ

την οποία διευθύνει ο Λυκούργος Αγγελόπουλος, μάς πληροφόρησε ότι και το 1991 ήταν έτος πλούσιο σε δραστηριότητες: Η Χορωδία, που εισήλθε στο 15ο έτος από την ίδρυσή της, πραγματοποίησε πέρυσι 25 συνολικά εκδηλώσεις στην Ελλάδα, Αυστρία, Γερμανία, Ρωσία και Γιουγκοσλαβία.

Στην Ελλάδα, ειδικότερα, εμφανίστηκε αρκετές φορές στην Αθήνα, καθώς και στον Πειραιά, Έλευσίνα, Λαμία, Ναύπλιο, Καλαμάτα, Επίδαυρο και Πόρτο - Καράς (Χαλκιδική). Τη Χορωδία διηύθυναν, κατά το 1991, εκτός από τον κ. Λυκ. Αγγελόπουλο και οι κύριοι Δημήτριος Ζαϊτίδης, Κώστας Αγγελίδης και Γ. Κωνσταντίνου.

Τα σχόλια του Τύπου ήταν, για όλες τις εκδηλώσεις, πολύ επαινετικά.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

★ Αρχιμ. Γεροθέου Σ. Βλάχου, ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ (Ανατολικά, τόμος Β'). Συλλογή 11 ευρύτερων κειμένων, τα οποία «αναφέρονται στη διαφορά του τρόπου ζωής μεταξύ του δυτικού και του ανατολικού - ορθοδόξου ανθρώπου... και εξαιρούν την σημασία και την σπουδαιότητα του ορθοδόξου τρόπου ζωής, ως του πλέον αυθεντικού». Έκδοση 'Ι. Μονής Γενεθλίου της Θεοτόκου (Πελαγίας) Βοιωτίας - 1992, σσ. 298.

★ Αρχιμ. Συμεών Κούτσας, ΜΑΘΗ-

Του κ. Ευαγγέλου Π. Λένκου

ΤΕΥΣΑΤΕ (όμιλίες στους Αποστόλους). Συλλογή 53 όμιλιών στα άποστολικά αναγνώσματα των Κυριακών. Πρώτη δημοσίευση στη «Φωνή Κυρίου» (έτος 1989). Καλαίσθητος τόμος, αφιερωμένος «στη σεπτή μνήμη του μακαριστού Μητροπολίτου Ν. Σμύρνης Χρυσοστόμου Θ. Βούλτσου, φλογερού κήρυκος του θείου λόγου». Από τις εκδόσεις «Τήνος».

★ π. Αντωνίου Αλεβιζοπούλου, Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ (Πίστη - Λατρεία - Ζωή), σσ. 158. Επιτυχημένη προσπάθεια να προσφερθεί μια σύνοψη της ορθόδοξης πίστεως «σε άμεση άναφορά με την ορθόδοξη λατρεία και ζωή», σαν «μέτρο» για την αξιολόγηση των σύγχρονων ιδεολογικών ρευμάτων και κοσμοθεωριακών τάσεων, που χρησιμοποιούν ορθόδοξους όρους, με διαφορετικό περιεχόμενο, για την άγρα δπαδών. Έκδοση της 'Ι. Μητρ. Νικοπόλεως - Πρέβεζα.

★ π. Αντωνίου Αλεβιζοπούλου, ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ - ΑΥΤΟΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗ - ΣΩΤΗΡΙΑ (σσ. 136). Άλλο ένα κατατοπιστικό και εύχρηστο έγχειρίδιο του συγγραφέως, στο οποίο αναλύεται η «δύναμη της σκέψης» στο φως της χριστιανικής πίστεως. Τα επί μέρους κεφάλαια: Οί «πατέρες» της «θετικής σκέψης». Η κατάσταση στην Ελλάδα. Σίλβα μάντ κοντρόλ. Ψυχοδυναμική. Έκδοση της 'Ι. Μητρ. Νικοπόλεως - Πρέβεζα.

★ Σόλωνος Γ. Νινίκα, Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΩΣΙΚΟΥ ΛΑΟΥ (Αθήνα 1991, σσ. 280, έκδ. του συγγραφέως). Παρουσιάζεται με ενάργεια και υπεύθυνες πληροφορίες η αντίσταση των άφανων ορθοδόξων Ρώσων στην πολεμική του μαρξιστικού αθεϊστικού καθεστώτος, κατά τη διάρκεια της νεότερης «βαθυλώνιας αίχμαλωσίας» της εκεί Εκκλησίας (1917-1987).

ΤΟ ΜΗΝΑΙΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

μόλις εκδόθηκε και κυκλοφορεί από την Αποστολική Διακονία, σε νέο σχήμα (17Χ24 εκ.), χρυσοπανόδετο, σε διχρωμία, με νέα φωτοστοιχειοθεσία και πολύ ευανάγνωστα γράμματα. Είναι το πρώτο της σειράς των Μηναίων. Σε λίγες ημέρες κυκλοφορεί και του Φεβρουαρίου, ενώ έτοιμάζονται του Μαρτίου και Απριλίου.